

ΔΗΜ. ΔΟΥΚΑ—ΒΑΣ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΤΑΞΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

και για τὸ πρῶτο ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' και ΣΤ'

ΑΘΗΝΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΟΔΟΣ ΤΣΟΡΤΣΙΛ 44

1947

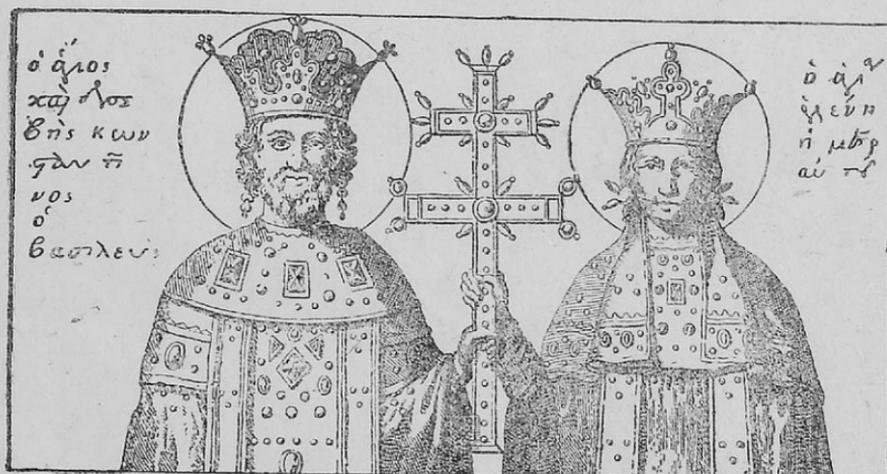
ΔΗΜ. ΔΟΥΚΑ—ΒΑΣ. ΦΩΤΕΙΝΟΥ

ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΟ Α΄ ΧΡΟΝΟ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΤΑΞΕΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΟΔΟΣ ΤΣΟΥΡΤΣΙΑ 44

1947

18159

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

“Όπως από την Έλληνική μας ιστορία μαθαίνουμε την ιστορία του Έθνους μας, έτσι από την Έκκλησιαστική ιστορία μαθαίνουμε την ιστορία της θρησκείας μας, της Χριστιανικής θρησκείας. Η έκκλησιαστική ιστορία αρχίζει από την ημέρα της Πεντηκοστής του 33 μ.Χ. και φτάνει ως τα σήμερα.

“Από την έκκλησιαστική ιστορία μαθαίνουμε πώς ιδρύθηκε η Χριστιανική εκκλησία, πώς διαδόθηκε στον κόσμο, πώς προόδευσε, ποια εμπόδια και ποιους εχθρούς συνάντησε και γενικά, τη ζωή της από τότε που ιδρύθηκε ως τα σήμερα.

“Ακόμη από την έκκλησιαστική ιστορία μαθαίνουμε τη ζωή και τη δράση των μεγάλων έκκλησιαστικών ανδρών, που με την πίστη τους στη διδασκαλία του Χριστού, την ευσέβειά τους, τον ένάρετο βίο τους και τους αγώνες τους στήριξαν την Χριστιανική θρησκεία.

‘Η Πεντηκοστή

“Ο Κύριος ήμων Ίησους Χριστός προτού αναληφτή στους ούρανοϋς, παράγγειλε στους μαθητές του να μη χωριστούν και να μη απομακρυνθούν από την Ίερουσαλήμ, αν δέν τους στείλη τὸ ἅγιο πνεϋμα που θά τους φώτιζε τὸ νοϋ και θά τους ἔδινε δύναμη. Τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς τοϋ Χρόνου ἐκείνου (33 μ.Χ.) οἱ μαθητές τοϋ Χριστοϋ ἦταν συγκεντρωμένοι μέσα σ’ ἓνα σπίτι και συζητοῦσαν γιὰ τὴν ἀνάσταση και τὴν ἀνάληψη τοϋ Χριστοϋ.

Εΐχαν κλειστές τις πόρτες και τὰ παράθυρα γιά τὸ φόβο τῶν Ἰουδαίων.

Ἡ πεντηκοστή ἦταν μιὰ μεγάλη γιορτὴ τῶν Ἑβραίων ποὺ τὴν γιόρταζαν 50 ἡμέρες ὕστερα ἀπὸ τὸ πάσχα τους. Τὸ χρόνο ἐκεῖνο ἡ Πεντηκοστή ἔπεφτε δέκα μέρες μετὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ.

Ἐνῶ λοιπὸν ἦταν ἐκεῖ μαζεμένοι οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, ἔξαφνα ἀκούστηκε ἰσχυρὸ βουητὸ σάν νὰ φύσηξε δυνατὸς ἄνεμος καὶ πάνω στὸ κεφάλι τοῦ καθενὸς φά-

Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

νῆκε νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ὀκουμπᾷ μιὰ φλόγα σάν πύρινη γλώσσα.

Ἦταν τὸ ἅγιο Πνεῦμα ποὺ τοὺς ἔστειλε ὁ Κύριος. Ἀμέσως οἱ Ἀπόστολοι φωτίστηκαν, γέμισαν δύναμη καὶ σοφία καὶ ἄρχισαν νὰ μιλοῦν διάφορες ξένες γλώσσες.

Ὁ κόσμος ποὺ ἦταν συγκεντρωμένος στὴν Ἱερουσαλὴμ γιά τὴ γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς μόλις ἄκουσε τὸν θόρυβο, ἔτρεξε πρὸς τὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἀκούστηκε.

Ἔτσι ἔφτασαν στὸ σπίτι ποὺ ἦταν οἱ μαθητὲς τοῦ

Χριστοῦ. Ὅλοι παραξενεύτηκαν καὶ θαύμαζαν σάν ἄκουσαν τοὺς ἀποστόλους νὰ μιλοῦν ξένες γλῶσσες καὶ μεταξὺ τοὺς συζητοῦσαν τὸ γεγονός καὶ καθένας τους ἔλεγε τῇ γνώμῃ του. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἔχοντας γύρω του τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους μίλησε πρὸς τὸ συγκεντρωμένο πλῆθος γιὰ τὸ Χριστὸ τῆ διδασκαλία του, τὰ θαύματά του καὶ τὴν ἀνάστασή του.

Τὸ πλῆθος ἄκουσε τὸ λόγο τοῦ Πέτρου μὲ προσοχὴ καὶ συγκίνηση. Ὅλοι σχεδὸν ρώτησαν τὸν Πέτρο καὶ τοὺς ἀποστόλους «τί πρέπει νὰ κάνουμε ;» *«Νὰ μετανοήσετε γιὰ τὸ κακὸ ποὺ κάνατε στὸν εὐεργέτη σας Χριστὸ καὶ νὰ βαπτισθῆτε. Ἔτσι θὰ συχωρεθῆτε ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ θὰ φωτισθῆτε καὶ σεῖς ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὅπως φωτιστήκαμε κι ἐμεῖς».*

Καὶ πραγματικὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα βαπτίστηκαν 3000 Ἰουδαῖοι. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πρῶτοι Χριστιανοί.

Ἡ ἐκκλησία μας τὸ ἐξαιρετικὸ αὐτὸ γεγονός γιορτάζει 50 ἡμέρες μετὰ τὰ Πάσχα καὶ πάντοτε ἡμέρα Κυριακῆ. Ἡ γιορτὴ αὐτὴ λέγεται *Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς*. Τὴν ἄλλη μέρα (Δευτέρα) γιορτάζεται ἡ γιορτὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ ἀπολυτικίο τῆς Πεντηκοστῆς εἶναι αὐτό :

«Εὐλογητὸς εἶ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ πανσόφος τοὺς ἄλιεῖς ἀναδείξας καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας φιλάνθρωπε δόξα Σοι».

Ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία

Οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ φωτισμένοι ἀπὸ τὴν ὁμιλία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου βαπτίστηκαν καὶ γίνηκαν Χριστιανοί, ἀποτέλεσαν τὴν *πρῶτη Χριστιανικὴ ἐκκλησία*. Ἔτσι ἡ πρώτη Χριστιανικὴ ἐκκλησία ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Πέτρο στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀποτελέστηκε ἀπὸ 3 χιλιάδες μέλη. Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν αὐξαινε καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία δυνάμωνε.

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ζοῦσαν ὅπως ὀρίζει ἡ θεία ἐντολὴ ποῦ ἔδωσε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὸ μυστικὸ δειπνο «ἀγαπάτε ἀλλήλους». Ἦταν τόσο ἀγαπημένοι μεταξύ τους, ποῦ ὅλοι τους εἶχαν τις ἴδιες σκέψεις, τις ἴδιες ἐπιθυμίες, τὰ ἴδια φρονήματα. Ζοῦσαν σάν μιὰ οἰκογένεια, "Ὅσοι εἶχαν περιουσίες τις ἐμπιστεύονταν στοὺς ἀποστόλους γιὰ νὰ βοηθοῦν τοὺς φτωχοὺς τις χῆρες καὶ τὰ ὀρφανά. Μαζεύονταν τις ὄρες τῆς σχολῆς των σὲ ὀρισμένα οἰκήματα καὶ μὲ μεγάλο σεβασμὸ καὶ προσοχὴ ἄκουαν τὴ διδασκαλίαν τῶν ἀποστόλων. Ὑστερα προσεύχονταν ὅλοι μαζί καὶ τελοῦσαν τὸ μυστήριον τῆς θείας κοινωνίας. Καὶ τέλος σάν μιὰ οἰκογένεια ἔτρωγαν ὅλοι μαζί. Τὰ κοινὰ αὐτὰ γεύματα τῶν Χριστιανῶν λέγονταν *ἀγάπες*.

Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἀποτελοῦσε ἓνα ἀξιόζηλευτο παράδειγμα γιὰ τοὺς Ἐθνικοὺς (τοὺς μὴ Χριστιανούς). Τόση ἐντύπωση προξενοῦσε σ' αὐτοὺς, ποῦ κάθε μέρα πολλοὶ Ἐθνικοὶ βαπτίζονταν καὶ γίνονταν Χριστιανοί. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς καὶ τὰ μέλη τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλὴμ γίνηκαν πολλὲς χιλιάδες.

Οἱ Διάκονοι

Τὴν πρώτη Χριστιανικὴ ἐκκλησίαν διοικοῦσαν οἱ ἀπόστολοι. Αὐτοὶ κήρυτταν τὸ λόγο τοῦ θεοῦ καὶ εἶχαν καὶ τὴν φροντίδα τῆς φιλανθρωπίας νὰ βοηθοῦν δηλαδὴ τοὺς φτωχοὺς, τοὺς ἄρρωστούς, τις χῆρες καὶ τὰ ὀρφανά.

Ὅσο ὅμως πληθύνονταν οἱ Χριστιανοὶ οἱ ἀπόστολοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἐπαρκοῦν καὶ γιὰ τὸ κήρυγμα καὶ γιὰ τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας. Γι' αὐτὸ συμβούλεψαν τοὺς Χριστιανούς νὰ διαλέξουν ἑπτὰ καλοὺς Χριστιανούς, ποῦ νὰ ἀναλάβουν αὐτοὶ τὰ ἔργα τῆς *φιλανθρωπίας καὶ τῆς διαχείρισης τῆς κοινῆς περιουσίας*. Αὐτὸ καὶ γίνηκε. Οἱ Χρι-

στιανοί τῆς Ἱερουσαλήμ διάλεξαν ἑπτὰ πιστοὺς Χριστιανούς καὶ τοὺς παρουσίασαν στοὺς ἀποστόλους.

Οἱ ἀπόστολοι ἔθεσαν τὰ χέρια τοὺς ἐπάνω στὶς κεφαλὰς τῶν καλῶν αὐτῶν Χριστιανῶν καὶ μὲ προσευχὰς παρακάλεσαν τὸ θεὸ νὰ τοὺς φωτίσῃ μὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ ὀνομάστηκαν **Διάκονοι** καὶ ἦταν οἱ βοηθοὶ τῶν ἀποστόλων στὴ διαχείριση τῆς κοινῆς περτουσίας καὶ στὶς ἐλεημοσύνες καὶ ἀργότερα στὸ κήρυγμα. Ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ διακόνους ξεχωρίζουν ὁ Στέφανος καὶ ὁ Φίλιππος.

Ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος

Ὁ Διάκονος Στέφανος ἦταν γεμάτος πίστη καὶ ἀγάπη στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ πῆρε τὸ ἀξίωμα τοῦ Διακόνου μὲ θάρρος, θερμὴ πίστη καὶ δύναμη δίδασκε τὴ νέα θρησκεία, ἔκανε πολλὰ θαύματα καὶ ἐνεργοῦσε τὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Στεφάνου γίνηκαν Χριστιανοί.

Οἱ ἄρχοντες ὅμως τῶν Ἰουδαίων μισοῦσαν τὸ Στέφανο, γιατί ἔβλεπαν πὼς μὲ τὴ διδασκαλία του καὶ τίς πράξεις του αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν.

Ἄρχισαν λοιπὸν νὰ διαδίνουν ἐναντίον του πὼς ἔβριζε τὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία καὶ τὸ Μωσαϊκὸ νόμο. Πολλοὶ πίστεψαν στὶς ψεύτικες αὐτὲς κατηγορίες καὶ τὸν ἔφεραν στὸ ἀνώτερο Ἑβραϊκὸ δικαστήριον γιὰ νὰ δικαστῆ σὰν ἀσεβῆς καὶ ἄθεος.

Ὁ Στέφανος ἀπολογήθηκε μὲ θάρρος καὶ ἀπόδειξε μὲ πραγματικὰ ἐπιχειρήματα πὼς ἀσεβεῖς εἶναι οἱ κατηγοροὶ του. Γιατὶ ὅπως οἱ πρόγονοὶ τοὺς καταδίωξαν καὶ θανάτωσαν τοὺς προφῆτες, ἔτσι καὶ αὐτοὶ σταύρωσαν τὸν Χριστὸ ποὺ ἀναστήθηκε.

Οἱ δικαστὲς ἄκουσαν μὲ ἀγανάκτηση τὴν ἀπολογία του καὶ ἄρχισαν ὀργισμένοι νὰ φωνάζουν ἐναντίον του καὶ νὰ τὸν βρίζουν. Ὑστερα, τὸν ἔφεραν μὲ βία ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν γιὰ νὰ τὸν λιθοβολήσουν. Ὅλοι σὰν μανιασμέ-

νοι ἄρχισαν νά ρίχνουν κατ' ἐπάνω του λιθάρια ὡς που τόν ἀποτελεῖωσαν. Ὁ Στέφανος ὅμως στό διάστημα τοῦ λιθοβολισμοῦ του γονατιστός παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νά μὴ τιμωρήσῃ τοὺς φονιάδες γιὰ τὸ μεγάλο τους τοῦτο ἀμάρτημα.

Μαζι μὲ τοὺς λιθοβολιστές του ἦταν καὶ ἓνας νέος πολὺ ἐχθρὸς τῶν Χριστιανῶν ποὺ λέγονταν *Σαοὺλ* ἢ *Σαῦλος*.

Τέτοιο θάνατο εἶχε ὁ Διάκονος Στέφανος. Οἱ Χριστιανοὶ παράλαβαν τὸ λείψανό του καὶ μὲ πολλοὺς θρήνους τὸ ἔθαψαν. Ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸ μαρτυρικό θάνατο τοῦ Διακόνου Στεφάνου ἄρχισε φοβερὸς διωγμὸς ἐνάντια στοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Στὸ διωγμὸ αὐτὸ πῆρε ἐνεργὸ μέρος σάν ἀρχηγὸς ὁ νέος Σαοὺλ.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ φόβο ἔφυγαν στίς διάφορες πολιτεῖες τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐκεῖ ἴδρυσαν νέες *χριστιανικὲς ἐκκλησίες*.

Ἔτσι ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου καὶ ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλήμ ἀντὶ νά βλάψουν καὶ νά ἐμποδίσουν ὅπως νόμισαν οἱ Ἰουδαῖοι, βοήθησαν στὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος Χριστιανὸς ποὺ πέθανε μαρτυρικό θάνατο. Γι' αὐτὸ ὀνομάζεται *Στέφανος ὁ πρωτομάρτυρας*. Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει τὴ μνήμη του στίς 27 τοῦ Δεκέμβρη.

Ὁ Διάκονος Φίλιππος

Σπουδαῖος διάκονος ἦταν καὶ ὁ Φίλιππος. Ὅταν διώχτηκαν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ὕστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου, ἔφυγε στὴ Σαμάρεια. Ἐκεῖ ἐξακολούθησε νά διδάσκῃ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ νά κάνῃ πολλὰ θαύματα. Πολλοὶ Σαμαρεῖτες μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Φιλίππου γίνηκαν χριστιανοὶ καὶ βαπτίστηκαν.

Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει τὴν μνήμη του στίς 14 Νοέμβρη: Ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τῆς μνήμης τοῦ Φιλίππου ἀρχίζει ἡ σαρακοστή (σαραντάμερο) τῶν Χριστουγέννων.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

α) Ὁ Παῦλος καὶ οἱ σπουδές του.

Στὸ λιθοβολισμό τοῦ πρωτομάρτυρα Διακόνου Στεφάνου πήρε μέρος καὶ ἓνας νέος ὁ *Σαοὺλ ἢ Σαῦλος*. Ἀκόμη

ὁ νέος αὐτὸς ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν στὰ Ἱεροσόλυμα ὕστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμό τοῦ Στεφάνου. Ὁ νέος αὐτὸς εἶναι ὁ κατόπιν Ἀπόστολος Παῦλος.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

μόρφωσή του τελειοποίησε κοντὰ στὸ σοφὸ νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ. Ὅταν ἠλικιώθηκε εἶχε τέλεια μόρφωση Ἰουδαϊκὴ καὶ Ἑλληνικὴ. Ἀκόμη, ὅπως συνήθιζαν τότε οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι, ἔμαθε καὶ τὴν τέχνη τοῦ *σκηνοποιοῦ*.

Ὁ Παῦλος ἦταν φανατικὸς ὀπαδὸς καὶ ὑποστηρικτὴς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Ἀνήκε στὴν ὁμάδα τῶν Φαρισαίων. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι ἦταν ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ

καὶ ὁ Παῦλος μισοῦσε τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς καταδίωκε. Ἐκατοντάδες ἦταν οἱ Χριστιανοί, ἄντρες καὶ γυναῖκες, ποὺ πιάστηκαν ἀπὸ τὸν Παῦλο καὶ φυλακίστηκαν.

β) Ὁ Παῦλος ἀπὸ διώχτης τοῦ Χριστιανισμοῦ γίνεται θερμότατος κήρυκας τῆς νέας θρησκείας

Ἦστερα ἀπὸ τὸ διωγμὸ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὁ Παῦλος ζήτησε καὶ πῆρε ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων συστατικὰ γράμματα γιὰ νὰ πάη στὴ Δαμασκὸ μὲ τὸ σκοπὸ νὰ συλλάβῃ τοὺς Ἰουδαίους ποὺ εἶχαν γίνει Χριστιανοί, νὰ τοὺς φέρῃ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ τοὺς φυλακίσῃ.

Ἐφυγε λοιπὸν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ ἀρκετοὺς συνοδοὺς καὶ ὁμοϊδεάτες του καὶ προχωροῦσε πρὸς τὴ Δαμασκὸ.

Ὅταν πλησίαζε στὴ Δαμασκὸ ἔξαφνα ἔπεσε ἐπάνω του οὐράνιο φῶς τόσο ζωηρὸ ποὺ ὁ Παῦλος ἔπεσε κάτω κατάπληχτος. Σύγχρονα ἀκούστηκε φωνὴ ποὺ τοῦ ἔλεγε :

«*Σαοὺλ, Σαοὺλ, γιατί με καταδιώκεις*»; Ὁ Παῦλος ταραγμένος ρώτησε δειλά : «*Ποιὸς εἶσαι Κύριε*»; Ἡ φωνὴ ἐξακολούθησε. «*Ἐγὼ εἶμαι ὁ Χριστὸς ποὺ σὺ καταδιώκεις. Εἶναι κρίμα ἄνθρωπος σὰν καὶ σένα νὰ ἀντιστέκεται στὴ διδασκαλία μου. Εἶναι τὸ ἴδιο σὰν νὰ λακτίζῃ σὲ κέντρα. Ὅπως κάνεις μόνο τὸν ἑαυτὸ σου ζημιώνεις καὶ καταστρέφεις καὶ τίποτε ἄλλο δὲν κατορθώνεις*».

Ὁ Παῦλος τρέμοντας ἀπὸ τὰ λόγια ποὺ ἄκουσε ξαναρώτησε μὲ ἀγωνία. «*Τί θέλεις νὰ κάμω Κύριε*»;

Καὶ ὁ Κύριος τοῦ ἀπάντησε. «*Νὰ πορευτῆς στὴν πόλη καὶ κεῖ θὰ μάθῃς ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ θὰ σοῦ στείλω τί πρέπει νὰ κάμῃς*».

Οἱ συνοδοὶ τοῦ Παύλου κατατρομαγμένοι καὶ αὐτοὶ ἄκουγαν αὐτὰ τὰ λόγια, μὰ κανένα δὲν ἔβλεπαν. Ὅταν ὁ Παῦλος σηκώθηκε ἀπὸ κάτω εἶχε τὰ μάτια του ἀνοιχτά ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε. Γι' αὐτὸ οἱ σύντροφοί του τὸν ὀδήγησαν στὴ Δαμασκὸ κρατώντας τὸν ἀπὸ τὰ χέρια. Ἐκεῖ

ἔμεινε ἀκόμη τρεῖς ἡμέρες χωρὶς νὰ βλέπη ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ φάγη καὶ νὰ πιῆ τίποτε.

Τὴν τρίτη ἡμέρα ἦρθε στὸ σπίτι ποῦ ἔμενε ὁ Παῦλος ἕνας εὐσεβῆς Χριστιανὸς ὁ Ἄνανιάς. Ἀπ' αὐτὸν ἔμαθε ὁ Παῦλος πῶς εἶναι σταλμένος ἀπ' τὸ Θεὸ γιὰ νὰ τὸν βαπτίσῃ.

Ὁ Παῦλος ἄκουσε τὴν εἴδηση εὐχαριστημένος, ἔνωσε νὰ δυναμῶνῃ ἡ ψυχὴ του καὶ νὰ φωτίζεται ὁ νοῦς του, καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἄνανία νὰ τὸν εὐλογῆσῃ καὶ νὰ τὸν βαπτίσῃ. Ἔτσι ὁ Παῦλος γίνηκε Χριστιανός. Σὲ λίγες ἡμέρες ἀνάκτησε τὸ φῶς του καὶ τὶς δυνάμεις του ὡσάν νὰ μὴ εἶχε πάθει τίποτε.

Μετὰ τὸ βάπτισμα ὁ Παῦλος ἄλλαξε. Ἀπὸ διώχτης τῶν Χριστιανῶν γίνηκε ὁ πιστότερος καὶ θερμότερος ὁπαδὸς καὶ διδάσκαλος τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Μὲ θάρρος παρουσιαζόταν στὴ συναγωγῇ τῶν Ἑβραίων τῆς Δαμασκοῦ καὶ δίδασκε τὴ νέα θρησκεία παρακινώντας τοὺς ὁμοφύλους του Ἑβραίους νὰ βαπτιστοῦν καὶ νὰ γίνουν Χριστιανοί. Δὲν ἦταν λίγοι οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δαμασκοῦ ποῦ μὲ τὴ διδασκαλίαν τοῦ Παύλου γίνηκαν Χριστιανοί.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως οἱ πιστοὶ στὸ μωσαϊκὸ νόμο βλέποντας τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ Παύλου καὶ ὀργισμένοι γιὰ τὴν γίνηκε Χριστιανὸς ἀποφάσισαν νὰ τὸν φονεύσουν.

Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δαμασκοῦ σάν ἔμαθαν τὴν ἀπόφαση τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παύλου τὸν ἔκρυψαν γιὰ λίγες ἡμέρες στὴν Δαμασκὸ καὶ κατόπιν τὸν φυγάδευσαν νύχτα. Μάλιστα ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν φύλακες στὶς πύλες τῶν τειχῶν γιὰ νὰ μὴ φύγῃ κρυφὰ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὰ τεῖχη μὲ σχοινὶ μέσα σ' ἕνα κοφίνι. Ἔτσι σώθηκε.

Ὁ Παῦλος μετὰ τὴ φυγὴν τοῦ ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ ἦρθε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐκεῖ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν Ἑβραίων ζητοῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν ὄχι μόνον γιὰ τὴν γίνηκε Χριστιανὸς καὶ θερμὸς διδάσκαλος τῆς νέας θρησκείας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν διδασκαλίαν

πολλούς ἔκανε Χριστιανούς, ἀναγκάστηκε νὰ φύγη γιὰ τὴν πατρίδα του Ταρσό.

Ἀποστολικὲς πορείες τοῦ Παύλου

α) Ὁ Παῦλος ἰδρύει Χριστιανικὴ Ἐκκλησία
στὴ Συρία, Μ. Ἀσία καὶ Κύπρο

Ὁ Παῦλος ἔμεινε λίγο καιρὸ στὴν πατρίδα του Ταρσό. Ἐκεῖ ἔχοντας βοηθὸ του τὸν *Βαρνάβα*, ποῦ ἦταν πιστὸς χριστιανὸς καὶ συγγενὴς του, δίδασκε ταχτικά στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων τὴ νέα θρησκεία.

Ὅταν ὁμως πληροφορήθηκε πὼς στὴν πρωτεύουσα τῆς Συρίας τὴν *Ἀντιόχεια* ὑπῆρχαν πολλοὶ χριστιανοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοί, ἀποφάσισε νὰ ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ καὶ νὰ τὴν κάμῃ κέντρο τῶν ἐνεργειῶν του γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

Μαζὶ λοιπὸν μὲ τὸν Βαρνάβα ἦρθε καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀντιόχεια. Καθημερινὰ δίδασκε στὶς συναγωγὰς καὶ πλῆθος Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν δέχτηκαν τὴ νέα θρησκεία.

Ἔτσι ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Παῦλο στὴν Ἀντιόχεια μεγάλη χριστιανικὴ ἐκκλησία. Γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ τὰ μέλη τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας ὀνομάστηκαν *Χριστιανοὶ* γιὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς μὴ χριστιανοὺς ποῦ λέγονταν *Ἐθνικοί*.

Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια ὁ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβα πέρασε μὲ πλοῖο στὴν Κύπρο. Διδάσκοντας καὶ κηρύχνοντας τὴ νέα θρησκεία πέρασε ὅλες τὶς πολιτεῖες τῆς Κύπρου ἰδρύοντας Χριστιανικὲς ἐκκλησίες. Στὴ πόλη τῆς Κύπρου *Πάφο* γίνηκε χριστιανὸς καὶ ὁ Ῥωμαῖος διοικητὴς *Σέργιος Παῦλος*.

Ἀπὸ τὴν Κύπρο πέρασε στὴ Νότιο Μ. Ἀσία καὶ κήρυξε τὴ νέα θρησκεία σὲ πολλὰς πόλεις ὅπου ἵδρυε καὶ Χριστιανικὲς ἐκκλησίες. Κατόπιν γύρισε πάλι στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας.

Αὐτὴ ἡ περιοδεία τοῦ Παύλου ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια στὴ Κύπρο καὶ ἀπὸ τὴν Κύπρο στὴ νότιο Μ. Ἀσία καὶ ἀπὸ

κεῖ πάλι στήν Ἀντιόχεια λέγεται *πρώτη ἀποστολική πορεία τοῦ Παύλου*.

β) Παῦλος ἰδρύει χριστ. ἐκκλησία στοὺς Φιλίππους

Στήν Ἀντιόχεια ὁ Παῦλος ἔμεινε λίγους μῆνες. Ἡ ἐπιθυμία του καὶ ἡ ἀπόφασή του νὰ διαδώσῃ τὴ νέα θρησκεία δὲν τὸν ἄφηναν ἡσυχό. Ξεκινᾷ λοιπὸν πάλι ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια γιὰ δεύτερη μακρινότερη περιοδεία ἔχοντας βοηθό του τὸ *Σίλα*. Περνᾷ πάλι στὴ Ν. Μ. Ἀσία ἰδρύει νέες χριστιανικὲς ἐκκλησίες καὶ φτάνει στήν ἀρχαία *Τροία*.

Ἐνῶ βρισκόταν ἐδῶ βλέπει μιὰ νύχτα στὸ ὄνειρό του ἄνδρα μὲ μακεδονικὴ ἐνδυμασία πού τοῦ εἶπε : «*Παῦλε ! Ἐλα σὴ Μακεδονία νὰ μὲ βοηθήσης*». Τοῦτο θεώρησε ὁ Παῦλος σὰν διαταγὴ τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ ἀναχωρεῖ μὲ πλοῖο γιὰ τὰ μακεδονικὰ παράλια ἔχοντας βοηθοὺς τὸν Σίλα, τὸν Τιμόθεο καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ.

Ἡ πρώτη πόλη τῆς Μακεδονίας πού ἐπισκέφθηκε ἦταν *οἱ Φίλιπποι* κοντὰ στὴ σημερινὴ *Καβάλλα*.

Τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συντρόφους τοῦ βγήκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη πρὸς τὶς ὄχτες ἐνὸς ποταμοῦ. Ἐκεῖ συνήθιζαν νὰ πηγαίνουν καὶ νὰ προσεύχωνται οἱ εἰδωλολάτρες κάτοικοι.

Πολλὲς γυναῖκες μόλις εἶδαν τοὺς ξένους, ἀπὸ περιέργεια τοὺς πλησίασαν. Ὁ Παῦλος βρῆκε ἔτσι τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσῃ σ' αὐτὲς γιὰ τὴ νέα θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Μιὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες πού ὀνομαζόταν *Λυδία* καὶ ἔμπορευόταν πορφύρες (κόκκινα φορέματα), πίστεψε καὶ βαπτίστηκε μὲ ὅλη τὴν οἰκογένειά της. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς πού καὶ ἄλλοι κάτοικοι τῶν Φιλίππων πίστεψαν καὶ βαπτίστηκαν καὶ ἔτσι ἰδρύθηκε στοὺς Φιλίππους Χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἡ πρώτη στήν Εὐρώπη.

Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ὁ Παῦλος ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτὴ τὴν αἰτία. Μερικοὶ ἐπιτήδειοι κάτοικοι εἶχαν μιὰ μικρὴ τρελὴ κόρη καὶ τὴν μεταχειρίζονταν ὡς μάγισσα.

Ἡ κόρη αὐτὴ ὅταν ἔβλεπε τοὺς ἀποστόλους φώναζε «*αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκουν τὸ δρόμο τῆς σωτηρίας*». Ὁ Παῦλος λυπήθηκε τὴν κόρη καὶ γιὰ τὴν ἀρρώστεια τῆς καὶ γιὰ τὴν ἐκμετάλλεψη ποὺ τὶς ἔκαναν καὶ τὴ θεράπευσε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ὅμως ζημιώθηκαν ἐκεῖνοι ποὺ ἐκμεταλλεύονταν τὴν ἀσθένειά τῆς. Ἐπίασαν λοιπὸν τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ τοὺς ἔφεραν στοὺς Ῥωμαίους ἄρχοντες καὶ ζήτησαν ἀπ' αὐτοὺς νὰ τοὺς τιμωρήσουν γιὰ τὴν διδασκαλία τους καὶ τὰ ἔργα τους ἀναστατώνουν τὴ πόλη.

Οἱ Ῥωμαῖοι ἄρχοντες χωρὶς νὰ καλοεξετάσουν τὸ πρᾶγμα φυλάκισαν τὸν Παῦλο καὶ τοὺς βοηθοὺς του.

Τὰ μεσάνυχτα ὅμως γίνηκε δυνατὸς σεισμὸς. Οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς ἀνοιξαν καὶ τὰ δεσμὰ τῶν φυλακισμένων λύθηκαν.

Ὁ δεσμοφύλακας ἔτρεξε στὴ φυλακὴ καὶ νομίζοντας πὼς οἱ φυλακισμένοι δραπέτευσαν ἦταν ἔτοιμος νὰ αυτοκτονήσῃ, γιὰ τὴν ἔξερε τί φοβερὴ τιμωρία τὸν περίμενε.

Ὁ Παῦλος ὅμως τὸν βεβαίωσε πὼς ὅλοι οἱ φυλακισμένοι ἦταν ἐκεῖ καὶ κανεὶς δὲν εἶχε δραπετεύσει μὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ τοὺς δόθηκε.

Ὁ δεσμοφύλακας κατάλαβε τότε πὼς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶχαν θεῖα δύναμη καὶ ὀδήγησε τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συντρόφους του στὸ σπῆτι του γιὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ.

Ἐκεῖ διδάχτηκε ἀπ' αὐτοὺς τὴ νέα θρησκεία καὶ ἀμέσως ζήτησε νὰ βαπτιστῆ καὶ νὰ γίνῃ χριστιανὸς αὐτὸς καὶ ὅλη του ἡ οἰκογένεια.

Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα οἱ ἄρχοντες τῶν Ῥωμαίων ποὺ ἔμαθαν ἀπὸ τὸ δεσμοφύλακα ὅσα γίνηκαν ἄφησαν ἐλεύθερους τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συντρόφους του νὰ φύγουν ὅπου θέλουν.

γ) Ὁ Παῦλος ἰδρύει χριστιανικὴ ἐκκλησία στὴ Θεσσαλονίκη καὶ τὴ Βέροια

Ὁ Παῦλος προτοῦ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς Φίλιππους ἀποχαιρέτησε τὴ Λυδία καὶ ἔδωκε συμβουλές καὶ θάρρος

στοὺς Χριστιανούς. Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους πήγε στὴ **Θεσσαλονίκη** μαζί μὲ τοὺς βοηθοὺς του. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος τρία σάββατα στὴ σειρά πήγαινε στὴ συναγωγή καὶ μιλοῦσε στοὺς Ἰουδαίους γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Πολλοὶ Ἰουδαῖοι καὶ πολλοὶ Ἐθνικοὶ γίνηκαν Χριστιανοὶ καὶ βαπτίστηκαν. Ἔτσι ἰδρύθηκε στὴ Θεσσαλονίκη Χριστιανικὴ ἐκκλησία.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως ποὺ δὲν πίστευσαν, μόλις εἶδαν τὰ ἀποτελέσματα ποὺ ἔφερεν ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου, ἔπεισαν τὸν ἀμόρφωτο λαὸ τῆς Θεσσαλονίκης νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες Ρωμαίους τὴ δίωξη καὶ τὴν φυλάκιση τοῦ Παύλου. Οἱ ὁπαδοὶ του ὅμως Χριστιανοὶ βλέποντας πὼς κινδύνευε ἡ ζωὴ του τὸν βοήθησαν νὰ φύγῃ στὴ **Βέρροια**.

Ἐδῶ ὁ Παῦλος βρῆκε καλὴ ὑποδοχὴ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ περισσότεροὶ ἀπ' αὐτοὺς δέχτηκαν τὴ νέα θρησκεία καὶ περιποιήθηκαν τὸν Παῦλο, ἔτσι ἰδρύθηκε καὶ στὴ Βέρροια Χριστιανικὴ ἐκκλησία.

Ὅταν ὅμως ἔμαθαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης πὼς οἱ κάτοικοι Ἰουδαῖοι τῆς Βέρροιας καὶ πολλοὶ Ἐθνικοὶ γίνηκαν χριστιανοί, ἔστειλαν στὴ Βέρροια φανατισμένους φίλους τους γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸ λαὸ καὶ τοὺς ἄρχοντες ἐναντίον τοῦ Παύλου καὶ τῶν συντρόφων του. Ὁ Παῦλος εἰδοποιήθηκε ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τῆς Βέρροιας γιὰ ὅλα αὐτά. Γιὰ νὰ ἀποφύγῃ βασανιστήρια καὶ νέα φυλάκιση ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ γιὰ τὴν **Ἀθήνα** ἀφήνοντας στὴ Βέρροια τὸν Σίλα καὶ τὸν Τιμόθεο.

γ) Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα

Ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴ Βέρροια κατέβηκε στὴν Ἀθήνα στὴ πόλη τῶν γραμμάτων καὶ τῶν σοφῶν.

Ἡ πόλη τῶν Ἀθηνῶν μὲ τοὺς τόσους ναοὺς τὰ τόσα ἀγάλματα καὶ τὰ λοιπὰ θαυμάσια κτίρια ἄρεσε ὑπερβολικὰ στὸν Παῦλο. Λυπόταν ὅμως ποὺ ἔβλεπε πὼς οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν ἂν καὶ μορφωμένοι περισσότερο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἦταν εἰδωλολάτρες.

Ἄρχισε λοιπὸν καὶ ἐδῶ τὸ κήρυγμα τῆς νέας θρησκείας τόσο στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων ὅσο καὶ στὴν ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν.

Σὲ ὅλη τὴν πόλη διαδόθηκε καὶ μαθεύτηκε ἡ παρουσία ἑνὸς διδασκάλου μιᾶς νέας θρησκείας.

Ὅλοι καὶ περισσότερον οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες εἶχαν τὴν περιέργεια νὰ ἀκούσουν τὸ νέο δάσκαλο.

Προσκάλεσαν λοιπὸν οἱ ἄρχοντες τὸν Παῦλο νὰ παρουσιαστῇ στὸν Ἄρειο Πάγο στὸ ἀνώτατο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν γιὰ νὰ ὁμιλήσῃ ἐνώπιόν τους γιὰ τὴ νέα θρησκεία.

Ὁ Παῦλος τὴν ὀρισμένη ἡμέρα παρουσιάστηκε στὸν Ἄρειο Πάγο καὶ ἐκεῖ μὲ θάρρος καὶ σαφήνεια μίλησε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἔτσι : « Ἄντρες Ἀθηναῖοι, τοὺς εἶπε, τριγυρνώντας τὴ πόλιν σας εἶδα πολλοὺς ναοὺς καὶ βωμοὺς τόσοσους ποὺ δὲν ἔχω δεῖ σὲ κανένα ἄλλο μέρος. Αὐτὸ δείχνει πὼς εἶστε εὐσεβέστατοι καὶ τιμᾶτε τοὺς θεοὺς. Ἀνάμεσα στοὺς βωμοὺς εἶδα καὶ ἓνα μὲ τὴν ἐπιγραφή γιὰ τὸν ἀγνωστο Θεό. Αὐτὸν τὸ Θεὸ ποὺ τὸν λατρεύετε καὶ τὸν σέβεσθε χωρὶς νὰ τὸν ξέρετε ἤρθα νὰ σᾶς φανερώσω. Ὁ θεὸς αὐτὸς εἶναι ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου. Δὲν κατοικεῖ μέσα σὲ χειροποίητους ναοὺς, ἀλλὰ βρίσκεται παντοῦ καὶ πάντοτε γιὰτὶ εἶναι πνεῦμα. Ὁ θεὸς αὐτὸς παραγγέλλει σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν γιὰτὶ σὲ ὀρισμένη ἡμέρα θὰ τοὺς κρίνῃ μὲ τὸ γιό του τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ ποὺ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς ».

Ἡ ὁμιλία αὐτὴ τοῦ Παύλου ἔκαμε διαφορετικὴ ἐντύπωση στοὺς ἀκροατὲς του. Ἄλλοι κούνησαν εἰρωνικὰ τὸ κεφάλι τους, ἄλλοι τὸν λυπήθηκαν γιὰτὶ τὸν νόμισαν γιὰ μισότρελο καὶ ἄλλοι θέλησαν νὰ ἀκούσουν καὶ ἄλλη ὁμιλία του.

Ἄρκετοὶ ὅμως Ἀθηναῖοι πίστεψαν, δέχτηκαν τὴ νέα θρησκεία καὶ βαπτίστηκαν καὶ ἔτσι ἰδρύθηκε στὴν Ἀθήνα Χριστιανικὴ ἐκκλησία.

Ἀνάμεσα σὲ κείνους ποὺ πίστεψαν στὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου ἦταν ὁ Ἄρεοπαγίτης Διονύσιος καὶ μιὰ μορφωμένη γυναίκα ἡ Δάμαρη.

Ὁ Διονύσιος χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν Παῦλο ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν καὶ διοικοῦσε τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὸν Ἄρειο Πάγο.

ὡς τὰ 95 μ. Χ. Τὸ χρόνο ἐκεῖνο πέθανε μὲ μαρτυρικό θάνατο. Κάηκε ζωντανὸς ἀπὸ τοὺς ειδωλολάτρες.

Ὁ Διονύσιος εἶναι ὁ προστάτης τῶν Ἀθηνῶν (πολιάρχος). Τὴ μνήμη του γιορτάζει ἡ ἐκκλησία στὶς 3 Ὀκτώβρη.

δ) Ὁ Παῦλος ἰδρύει χριστιανικὴ ἐκκλησία στὴν Κόρινθο

Ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα πῆγε στὴν Κόρινθο γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ θεῖο καὶ ἀποστολικὸ ἔργο του. Τὸν συνόδεψαν οἱ βοηθοὶ του Σίλας καὶ Τιμόθεος.

Κατὰ τὴ διαμονή του στὴν Κόρινθο γνωρίστηκε μὲ τὸ σκηνοποιὸ Ἀκύλλα καὶ τὴ σύζυγό του Πρίσκιλλα. Οἱ δύο σύζυγοι πῆραν τὸν Παῦλο μαζί τους καὶ ζοῦσαν οἰκονομώντας τὰ καθημερινὰ ἔξοδά τους μὲ τὴν τέχνη τους.

Κάθε Σάββατο ὁ Παῦλος μὲ τοὺς βοηθοὺς του κήρυχενε στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Πολὺ λίγοι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους δέχτηκαν τὴν νέα θρησκεία καὶ γίνηκαν χρι-

σπιανοί, αντίθετα πολλοί "Ελληνες γίνηκαν χριστιανοί. "Ετσι καὶ δὴ ἴδρυσε ὁ Παῦλος χριστιανικὴ ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴν Κόρινθο πῆγε στὴ Πάτρα ὅπου ἔμεινε λίγο καιρὸ καὶ ἀπὸ κεῖ ξαναγύρισε στὴν Κόρινθο ὅπου ἔμεινε κατὰ συνέχεια 18 μῆνες. Στὸ διάστημα ποῦ ἔμεινε στὴ Κόρινθο ἔστειλε συμβουλευτικὰς ἐπιστολὰς στὶς διάφορες χριστιανικὰς ἐκκλησίας.

Οἱ ἀνάγκες τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἀσίας τὸν ἀνάγκασαν νὰ γυρίσῃ στὴν Ἀντιόχεια μαζί με τοὺς βοηθοὺς του Σίλα καὶ Τιμόθεο καὶ τὸ φίλο του Ἀκύλα καὶ τὴ σύζυγό του Πρίσκιλλα.

Ἡ περιοδεία τοῦ Παύλου ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, Μικρὰ Ἀσία, Τροία, Μακεδονία, Ἀθήνα, Κόρινθο ὡς τὴν Ἀντιόχεια πάλι λέγεται *δεύτερη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου*.

Γιὰ μᾶς τοὺς "Ελληνες ἡ δεύτερη ἀποστολικὴ αὐτὴ πορεία τοῦ Παύλου ἔχει ξεχωριστὴ σημασία γιατί ἰδρύνονται χριστιανικὰς ἐκκλησίας σὲ πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

ε) Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει στὴν Ἱερουσαλὴμ πιάνεται καὶ στέλνεται στὴ Ρώμη

Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια ὁ Παῦλος πῆγε στὴν *Ἔφεσο* ποῦ ἦτανε τότε μιὰ ἀπὸ τὶς πλουσιώτερες καὶ πολυπληθέστερες πόλεις [τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐδῶ ἔμεινε τρία χρόνια ἀφοῦ στὸ μεταξὺ ἐπισκέφτηκε γιὰ δευτέρη φορὰ τὶς ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας, Μακεδονίας καὶ Κορίνθου. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψη αὐτὴ γύρισε πάλι στὴν Ἀντιόχεια καὶ ἀπὸ κεῖ ἦρθε στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ νὰ συναντηθῇ με τοὺς ἄλλους ἀποστόλους καὶ νὰ συζητήσῃ μαζί τους τὰ ζητήματα τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ νὰ κανονίσῃ τὶς πάρα πέρα ἐνέργειάς τους γιὰ τὴν ἐξάπλωση καὶ στερέωση τῆς νέας θρησκείας. Μιὰ μέρα ὅμως ποῦ βρισκόταν στὸ ναὸ καὶ δίδασκε οἱ μὴ χριστιανοὶ Ἰουδαῖοι τὸν ἐπίασαν καὶ τὸν ἔσυραν ἔξω γιὰ νὰ τὸν φονεύσουν. Εὐτυχῶς περνοῦσε ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ρωμαῖος χιλιάρχος με στρατιῶτες καὶ πῆρε τὸν Παῦλο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, τὸν ἔδεσε καὶ τὸν

ἔκλεισε στή φυλακή. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐκεῖ κινδύνευε ἡ ζωὴ του ἀπὸ τοὺς μανιασμένους ἐχθροὺς του, ὁ διοικητὴς τῶν Ἱεροσολύμων γιὰ ἀσφάλεια τὸν ἔστειλε στὸν Ρωμαῖο διοικητὴ τῆς παράλιας πόλης Καισάρειας *Φίλωνα*, γιὰ νὰ τὸν δικάσῃ. Ὁ Φίλωνας κράτησε τὸν Παῦλο φυλακὴ δύο χρόνια. Στὸ μεταξύ διορίστηκε διοικητὴς τῆς Καισάρειας ὁ *Φῆστος*. Ὁ Παῦλος ζήτησε καθὼς εἶχε δικαίωμα σὰν Ρωμαῖος πολίτης νὰ δικαστῆ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρώμης. Ὁ Φῆστος τότε μὲ συνοδεία στρατιωτικὴ ἔστειλε τὸν Παῦλο μὲ πλοῖο στὴ Ρώμη. Στὸ ταξίδι κοντὰ στὴ σημερινὴ *Μάλτα* τὸ πλοῖο ναυάγησε ἀπὸ τὴν τρικυμία. Εὐτυχῶς δὲν χάθηκε κανένας.

Ἦστερα ἀπὸ τρεῖς μῆνες μὲ ἄλλο πλοῖο πέρασαν στὴ Ρώμη. Ἐδῶ ἔμεινε φυλακισμένος ὥσπου νὰ δικαστῆ δύο χρόνια. Στὸ διάστημα αὐτὸ δεχόταν ἐλεύθερα στὴ φυλακὴ τοὺς φίλους του καὶ ὁπαδούς του καὶ δίδασκε.

Ὅταν ἦρθε ἡ σειρά τῆς δίκης ἀπολογήθηκε μὲ ἡρεμία καὶ πειστικότητα καὶ ἀθώωθηκε.

στ) Θάνατος τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀθώωσή του ἐπισκέφτηκε τὴν *Κρήτη*. Ἰδρυσε καὶ ἐκεῖ Χριστιανικὲς ἐκκλησίες καὶ χειροτόνησε ἐπίσκοπο τῆς ἐκκλησίας τῆς Κρήτης τὸν *Τιμόθεο*.

Ἐπειτα ἀφοῦ ἐπισκέφτηκε γιὰ τρίτη φορὰ τὶς ἐκκλησίες τῆς Μ. Ἀσίας καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ τὶς ἐκκλησίες Μακεδονίας καὶ Ἑλλάδας, ξαναγύρισε στὴ Ρώμη ὅταν ἦταν αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων ὁ Νέρωνας καὶ εἶχε ἀρχίσει ὁ πρῶτος ἐπίσημος διωγμὸς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Στὸ διωγμὸ αὐτὸ πιάστηκε καὶ ὁ Παῦλος καὶ θανατώθηκε μὲ μαρτυρικὸ θάνατο τὸ ἔτος 67 μ.Χ. στὶς 29 Ἰουνίου μαζί μὲ τὸν ἀπόστολο Πέτρο.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ γιορτάζει ἡ ἐκκλησία τὴ μνήμη τῶν δύο κορυφαίων αὐτῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγεται καὶ ἀπόστολος τῶν

Ἐθνῶν, γιατί ἀκούραστος 30 ὀλόκληρα χρόνια ἐργάστηκε μέσα σὲ μύριες δυσκολίες καὶ ἐμπόδια, βρισιές, ξυλοδαρμούς καὶ διώξεις γιὰ τὴ διάδοση καὶ στερέωση τῆς νέας θρησκείας τοῦ Χριστοῦ, τόσο μέσα στοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ Ἰουδαίου ὅσο καὶ στοὺς ἄλλους λαούς. Ἀκόμη γιὰ νὰ ἐνισχύση τοὺς Χριστιανούς τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ νὰ τοὺς καθοδηγή ἔγραψε πολλές ἐπιστολές. Ἀπ' αὐτὲς οἱ σπουδαιότερες εἶναι 14 καὶ λέγονται *ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου*.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἦταν γιὸς τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέα. Γεννήθηκε στὴ μικρὴ πόλη τῆς Γαλιλαίας Βηθσαῖδα. Τὸ πρῶτο του ὄνομα ἦταν Σίμων καὶ τὸ ἀρχικὸ του ἐπάγγελμα ψαράς. Ὑπῆρξε στὴ ἀρχὴ μαθητῆς τοῦ Βαφτιστῆ καὶ ὕστερα γίνηκε μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ὄνομα Πέτρος τοῦ τὸ ἔδωσε ὁ Χριστὸς ὕστερα ἀπ' αὐτὸ τὸ περιστατικὸ. Μιὰ μέρα ρώτησε ὁ Χριστὸς τοὺς μαθητὲς του.

«Τί ἰδέα ἔχετε γιὰ μένα; Ποιὸς νομίζετε πὼς εἶμαι;»

Ὁ Πέτρος πρῶτος ἀπάντησε *«Σὺ εἶσαι γιὸς τοῦ θεοῦ»*.

Τότε ὁ Χριστὸς τοῦ λέγει *«Σὺ εἶσαι Πέτρος καὶ ἐπάνω σ' αὐτὴ τὴν πέτρα θὰ στηρίξω τὴν Ἐκκλησίᾳ μου»*. Ἀπὸ τότε τὸν φώναζαν Πέτρο. Ὁ Χριστὸς ἔδειχνε ἰδιαίτερη ἐχτίμηση καὶ ἀγάπη στὸν Πέτρο καὶ πάντοτε σχεδὸν τὸν εἶχε μαζί του.

Ὁ Πέτρος ὅπως εἶδαμε ἴδρυσε στὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τὴν πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία.

Ὑστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου καὶ τὸ διωγμὸ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὁ Πέτρος δίδαξε σὲ πολλές πόλεις τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ἔκαμε καὶ πολλὰ θαύματα. Στὴ Ἰόπη ἀνάστησε τὴν φιλάνθρωπη *Ταβιθά*.

Ὅταν γύρισε στὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἔπεισαν τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας τὸν Ἡρώδη νὰ φυλακίσῃ τὸν Πέτρο μὲ τὴν ἀπόφαση νὰ τὸν φονεύσουν.

Ἐνῶ ὁμως βρισκόταν φυλακισμένος ἄγγελος Κυρίου παρουσιάσθη στὸν Πέτρο καὶ τὸν ὀδήγησε ἔξω ἀπὸ τὴν φυλακή, χωρὶς νὰ ἐμποδιστῆ ἀπὸ τὸν φύλακα. Ἔτσι ὁ Πέτρος σώθηκε. Τότε ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ περιόδεψε σὲ πολλές πόλεις τῆς Συρίας τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου ὅπου δίδαξε στὴ νέα θρησκεία. Τελευταῖα πῆγε στὴ Ρώμη ὅπου στὸ πρῶτο διωγμὸ τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Νέρωνα, πέθανε θάνατο μαρτυρικό μαζί με τὸν Ἀπόστολο Παῦλο.

Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει τὴ μνήμη τοῦ ἀποστόλου Πέτρου στὶς 29 Ἰουνίου μαζί με τὴ μνήμη τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Οἱ δύο αὐτοὶ ἀπόστολοι λέγονται πρωτόθρονοι καὶ τιμοῦνται ὡς οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων καὶ διδασκαλοὶ τῆς Οἴκουμένης. Στὴ μνήμη τους ψέλνεται τὸ τροπάριο.

«Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης διδασκαλοὶ τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας

Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἦταν κι αὐτὸς γιὸς τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἀδερφὸς τοῦ Πέτρου. Γεννήθηκε στὴ Βησθαῖδα καὶ ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Βαπτιστῆ. Εἶναι ὁ πρῶτος ἀπόστολος ποὺ γίνηκε μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ γι' αὐτὸ λέγεται καὶ *πρωτόκλητος* (κλήθηκε πρῶτος ἀπὸ τὸ Χριστό).

Μετὰ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ ἀγίου πνεύματος ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας δίδαξε τὴν νέα θρησκεία ἐχτὸς ἀπὸ τὴ Παλαιστίνη καὶ σὲ διάφορες ἄλλες χῶρες στὸ Πόντο στὴ Σκυθία (Ρωσσία) στὴ Θράκη καὶ τελευταῖα στὴν Ἀχαΐα καὶ ἵδρυσε Χριστιανικὲς ἐκκλησίες.

Πέθανε μαρτυρικό θάνατο (σταυρώθηκε) στὴν Πάτρα σὲ μεγάλη ἡλικία. Εἶναι ὁ πολιοῦχος τῶν Πατρῶν ὅπου ἔχει χτιστῆ πρὸς τιμὴ του ὠραιότατος ναός.

Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει τὴ μνήμη του στίς 30 Νοέμβρη.
Τὸ ἀπολυτίκιό τῆς γιορτῆς του εἶναι :

«Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου
ἀντάδελφος, τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων, Ἀνδρέα ἰκέτευε εἰρήνην
τῇ Οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα
ἔλεος».

Ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς

Ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς

Ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς ἦταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια. Εἰ-

χεν αρκετή μόρφωση και έξασκουσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
γιατροῦ. Δὲν ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Γνωρίστηκε
μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο καὶ γίνηκε Χριστιανὸς καὶ πιστὸς
σύντροφος καὶ βοηθὸς του. Τὸν ἀκολούθησε στὶς ἀπο-
στολικὲς πορείες του καὶ ἔμαθε ἀπ' αὐτὸν ὅλη τὴ ζωὴ τοῦ
Χριστοῦ, τὴ διδασκαλία του τὰ θαύματά του καὶ τὰ πάθη
του. Λέγεται πὼς πέθανε στὴ **Θήβα** μὲ μαρτυρικὸ θάνατο.

Ὁ ἀπόστολος Λουκάς εἶναι ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς τέσσε-
ρεις **Εὐαγγελιστές**. Ἐγραψε τὸ «**κατὰ Λουκὰν Εὐαγγέλιο**»
σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες ποὺ εἶχε ἀπὸ τὸν Παῦλο καὶ
τοὺς λοιποὺς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἀκόμη ἔγραψε καὶ τὸ
βιβλίον ποὺ λέγεται «**Πράξεις τῶν Ἀποστόλων**». Σ' αὐτὸ πε-
ριγράφει τὶς ἐνέργειες τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου γιὰ τὴν
ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Λουκάς ἦταν καὶ καλὸς ζωγράφος. Ἡ
παράδοση λέγει πὼς ζωγράφησε εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ
τῆς Παναγίας καὶ πὼς ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας στὸ Μονα-
στήρι τοῦ **Μεγάλου Σπηλαίου** τῶν Καλαβρύτων εἶναι ἔργο
τοῦ Λουκά.

Ἡ ἐκκλησία τὸν τιμᾷ σὰν ἀπόστολο καὶ γιορτάζει
τὴ μνήμη του στὶς 18 Ὀκτώβρη.

Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι

Ὁ Χριστὸς ὅπως ξέρουμε εἶχε δώδεκα μαθητῆς. Οἱ
δώδεκα μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ εἶναι : **Ἀνδρέας** καὶ **Πέτρος**
γιοὶ τοῦ Ἰωνᾶ, **Ἰάκωβος** καὶ **Ἰωάννης** γιοὶ τοῦ Ζεβεδαίου,
Ἰάκωβος καὶ **Ἰούδας** ἢ **Λεβαῖος** γιοὶ τοῦ Ἀλφαίου, **Φίλιπ-
πος** καὶ **Ναθαναὴλ** ἢ **Βαρθολομαῖος** στενοὶ φίλοι, **Θωμᾶς** ὁ
δίδυμος, **Ματθαῖος**, **Σίμωνας** ὁ Κανανίτης καὶ **Ἰούδας ὁ
Ἰσκαριώτης**. Οἱ δώδεκα αὐτοὶ μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ γίνη-
καν ἀπόστολοι ἐχτὸς ἀπὸ τὸν Ἰούδα τὸν Ἰσκαριώτη ποὺ
πρόδωσε τὸ Χριστὸ καὶ αὐτοκτόνησε.

Ἐντὶ τοῦ Ἰούδα οἱ ἄλλοι μαθητῆς μὲ κλῆρο συμπλή-
ρωσαν τὴν θέση του μὲ τὸν Ματθαῖα.

Ἀκόμη μεταξὺ τῶν ἀποστόλων λογαριάζεται καὶ ὁ

Παῦλος ὡς ὁ *κορυφαῖος* πού ὅπως εἶδαμε ὀνομάζεται *ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν*. Ὡς ἐδῶ μιλήσαμε γιά τόν Παῦλο καί τοὺς ἀποστόλους Πέτρο καί Ἀντρέα. Παρακάτω θά δοῦμε γιά τὴ ζωὴ καί τὴ δράση τῶν ὑπόλοιπων ἀποστόλων.

Ὁ Ἰάκωβος καί Ἰωάννης ἦταν παιδιὰ τοῦ Ζεβεδαίου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης

Γεννήθηκαν στὴ Βηθαϊδὰ καί ἦταν ψαράδες. Ὁ Ἰάκωβος βασανίστηκε καί σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους τῆς Ἱερουσαλὴμ λίγο πρὶν φυλακιστῆ ὁ Πέτρος, ὅταν ἦταν ἡγεμόνας στὴν Ἰουδαία ὁ Ἡρώδης,

Ὁ Ἰωάννης ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἔφεσο καί κεῖ ἔμεινε ὡς πού πέθανε.

Ὁ Ἰωάννης ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἀγαπημένους μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ (Πέτρος, Ἰάκωβος, Ἰωάννης). Ὄταν πέθανε ὁ Χριστὸς στὸ σταυρὸ, στὸν Ἰωάννη ἄφησε τὴν

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος

φροντίδα τῆς μητέρας του «γυνὴ ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου» εἶπε στὴ μητέρα του καὶ στὸν Ἰωάννη «Ἴδου ἡ μητέρα σου».

Ὁ Ἰωάννης εἶναι ὁ σπουδαιότερος παλαιὸς συγγραφέας τῆς ἐκκλησίας. Ἐγραψε τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο

καὶ τρεῖς καθολικὲς ἐπιστολές. Ἀκόμη ἔγραψε τὴ θεία ἀποκάλυψη ποὺ μ' αὐτὴ θέλει νὰ δείξῃ πὼς ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἴθα ἐπικρατήσῃ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Τὴν θεία ἀποκάλυψη ἔγραψε στὸ διάστημα ποὺ βρισκόταν ἐξόριστος στὴν νῆσο Πάτμο.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος

Ὁ Ἀπόστολος **Φίλιππος** κήρυξε τὴ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ στὴ Φρυγία. Ἐκεῖ βρῆκε μαρτυρικό θάνατο.

Ὁ **Βαρθολομαῖος** διάδοσε τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία στὶς Ἰνδίες.

Ὁ *Θωμᾶς* δίδαξε τὴν νέα θρησκεία σὲ πολλές χώρες τῆς Ἀσίας καὶ ἰδιαίτερα στὴν Περσία.

Ὁ *Ματθαῖος* διάδοσε τὸ Χριστιανισμὸ στὴν Αἴθιοπία.

Ἀκόμη ἔγραψε καὶ τὸ «*κατὰ Ματθαῖο Εὐαγγέλιο*».

Οἱ ἀπόστολοι *Ἰάκωβος* καὶ *Ἰούδας* ἐπίσης ἐργάστηκαν γιὰ τὴν θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Οἱ δύο αὐτοὶ ἀπόστολοι λέγονται καὶ ἀδελφόθεοι γιατί ἦταν συγγενεῖς τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνηστήρα καὶ Μαρίας. Ἐγραψαν ἐπιστολές καθολικές.

Ὁ Ἰάκωβος γίνηκε πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ πέθανε ἐκεῖ μὲ μαρτυρικὸ θάνατο.

Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει στὶς 30 Ἰουνίου τὴ μνήμη καὶ τῶν δώδεκα ἀποστόλων μαζί.

Ὁ *Εὐαγγελιστὴς Μάρκος*. Στους ἀποστόλους συγκαταλέγεται καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. Ὁ Μάρκος ὑπῆρξε ἀκόλουθος τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἱδρυσε ἐκκλησία στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου πέθανε μὲ μαρτυρικὸ θάνατο. Ὁ Μάρκος ἔγραψε καὶ Εὐαγγέλιο ποὺ λέγεται τὸ «*κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιο*».

Ἡ ὀργάνωση καὶ διοίκηση τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν

Στους πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους τίς χριστιανικὲς ἐκκλησίαις τίς διεύθυναν οἱ ἴδιοι οἱ ἀπόστολοι ὅσο ζοῦσαν. Ὅσο ὅμως πλήθαιναν οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίαις οἱ ἀπόστολοι μόνον δὲν μπορούσαν νὰ ἐπαρκοῦν στὶς πολλαπλὲς ἀνάγκες τῶν ἐκκλησιῶν. Γι' αὐτὸ πῆραν βοήθους. Ἀπ' αὐτοὺς ἄλλοι λέγονται *εὐαγγελιστὲς* καὶ εἶχαν ἔργο νὰ κηρύχνουν τὸ εὐαγγέλιο στὶς χώρες καὶ στὶς πόλεις ποὺ δὲν πρόφταιναν νὰ πᾶνε οἱ ἀπόστολοι. Ἄλλοι λέγονταν *διάκονοι* ποὺ ἔργο τους, ὅπως εἶδαμε ἦταν ἡ φιλανθρωπία, νὰ μοιράζουν δηλαδή στους πτωχοὺς τίς ἐλεημοσύνες. Ἀργότερα οἱ ἀπόστολοι γιὰ τὴ καλύτερη ὀργάνωση καὶ διοίκηση τῶν ἐκκλησιῶν ὄριζαν σὲ κάθε ἐκκλησία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τὸν καλύτερο χριστιανό

άντιπρόσωπό τους. Τοῦτο τὸν εὐλογοῦσαν καὶ ἀφοῦ ζητοῦσαν μὲ προσευχὴς ἀπὸ τὸ θεὸ νὰ τὸν φωτίσῃ τὸ ἅγιο πνεῦμα τὸν χειροτονοῦσαν. Οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτοὶ τῶν ἀποστόλων λέγονται *ἐπίσκοποι*.

Οἱ ἐπίσκοποι πάλι διάλεγαν ἀνθρώπους ἱκανοὺς γιὰ βοηθοὺς τους στὶς μικρότερες ἐκκλησίες. Αὐτοὶ λέγονται *πρεσβύτεροι*.

Σιγὰ σιγὰ ὀργανώθηκαν οἱ χριστιανικὲς ἐκκλησίες καὶ ἡ διοίκησή τους γινόταν ἀπὸ τοὺς *ἀποστόλους*, τοὺς *Εὐαγγελιστῆς*, τοὺς *διακόνους*, τοὺς *ἐπισκόπους*, καὶ τοὺς *πρεσβυτέρους*.

Ἐπιπλέον ἀπὸ τὸ θάνατο τῶν ἀποστόλων τῇ θέσῃ τους πῆραν οἱ *ἐπίσκοποι*. Αὐτοὶ διάλεγαν καὶ χειροτονοῦσαν τοὺς *πρεσβυτέρους* (παπάδες ποὺ ἔκαναν τὶς ἱεροτελεστίες) καὶ τοὺς *διακόνους* ποὺ ἦταν βοηθοὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Ἔτσι καθιερώθηκαν τρία ἀξιώματα στοὺς κληρικούς μετὰ τὸ θάνατο τῶν ἀποστόλων *ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος καὶ διάκονος*.

Ὡς τὰ 800 μ. Χ. ὑπῆρχαν καὶ γυναῖκες *διακόνισσες*, ποὺ φρόντιζαν νὰ διδάσκουν καὶ νὰ βαπτίζουν τὶς γυναῖκες καὶ γιὰ τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας.

Ἐπαρχιακὲς σύνοδοι. Ὅσες φορές παρουσιάζονταν ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐξεταστοῦν μὲ προσοχή, οἱ ἐπίσκοποι κάθε ἐπαρχίας μαζεύονταν στὴν πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ μαζί ἔπαιρναν ὑστερα ἀπὸ προσεχτικὴ συζήτηση ἀποφάσεις πάνω στὰ ζητήματα αὐτά. Τὰ συνέδρια αὐτὰ τῶν ἐπισκόπων κάθε Ἐπαρχίας λέγονταν *ἐπαρχιακὲς σύνοδοι*. Σ' αὐτὲς πρόεδρος ἦταν ὁ ἐπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἐπαρχίας ποὺ λέγονταν *μητρόπολη* καὶ αὐτὸς *μητροπολίτης*. Οἱ μητροπολίτες σιγὰ σιγὰ θεωροῦνταν ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους τῆς Ἐπαρχίας καὶ εἶχαν τὴν ἐπίβλεψη καὶ τὴν καθοδήγηση ὅλων τῶν ἐπισκόπων τῶν Ἐπαρχιῶν τους.

Οἱ μητροπολίτες τῆς Ρώμης, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ ἀργότερα οἱ μητροπολίτες Κων)πόλεως καὶ Ἱερουσαλὴμ πῆραν ξεχωριστὰ ἐξαιρετικὴ θέση καὶ ὀνο-

μάστηκαν στην αρχή *ἀρχιεπίσκοποι* ἢ *ἐξάρχοι* καὶ ὕστερα *πατριάρχες* καὶ σιγὰ σιγὰ ὁ καθένας τους πῆρε ἐξουσία καὶ δύναμη σ' ὄλους τοὺς μητροπολίτες τῆς περιφέρειας του. Οἱ πέντε αὐτοὶ πατριάρχες ἦταν ἴσοι μεταξύ τους στην ἐξουσία, δὲν εἶχε ὅμως δικαίωμα καθένας τους νὰ ἀνακατέβεται στὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα τῆς περιφέρειας τῶν ἄλλων.

Ἔτσι ἡ ἐκκλησία διαιρέθηκε σὲ πέντε μεγάλες ἐκκλησιαστικὲς περιφέρειες ὅσοι ἦταν καὶ οἱ πατριάρχες. Σὲ κάθε μία ἀπὸ τίς πέντε αὐτὲς περιφέρειες ἡ ἀνώτατη ἐξουσία ἦταν ἡ *σύνοδος ὄλων τῶν ἐπισκόπων* ποὺ πρόεδρος τῆς ἦταν ὁ *πατριάρχης*.

Ἀποστολικὲς ἐκκλησίες καὶ σχέσεις αὐτῶν

Μὲ τὴ διδασκαλία τῶν ἀποστόλων εἶδαμε πὺς ἰδρύθηκαν Χριστιανικὲς ἐκκλησίες στὴν Ἰουδαία, στὴ Συρία, στὴν Παλαιστίνη, στὴ Μ. Ἀσία, στὴν Ἑλλάδα, στὶς Ἰνδίες καὶ ἄλλοῦ. Οἱ Χριστιανικὲς αὐτὲς ἐκκλησίες ποὺ ἴδρυσαν οἱ ἀπόστολοι λέγονται *ἀποστολικὲς ἐκκλησίες*. Τέτοιες εἶναι οἱ ἐκκλησίες ποὺ ἴδρυσε ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀπόστολος Ἀντρέας, ὁ εὐαγγελιστῆς Λουκάς, ὁ εὐαγγελιστῆς Μάρκος καὶ ὁ ἀπόστολος Θωμάς. Στὴ Δύση ἡ μόνη ἀποστολικὴ ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης ποὺ ὅπως εἶδαμε τὴν ἴδρυσαν οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Πέτρος.

Οἱ ἀνατολικὲς ἐκκλησίες διατηροῦσαν μεταξύ τους στενὲς σχέσεις. Εἶχαν μεταξύ τους ἀδερφικὸ σύνδεσμο καὶ τίς διάκρινε ἡ ἐνότητα στὴ πίστη καὶ ἡ μεταξύ τους ἀγάπη.

Ἐπὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τῶν ἀποστόλων ἰδρύθηκαν καὶ ἄλλες Χριστιανικὲς ἐκκλησίες ἀπὸ τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων. Καὶ αὐτὲς οἱ νέες Χριστιανικὲς ἐκκλησίες λέγονταν *ἀποστολικὲς*. Τώρα ὅλες οἱ Χριστιανικὲς ἐκκλησίες ποὺ διατηροῦν *ἀμετάβλητη τὴν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων* ἀποτελοῦν τὴν *μία ἀγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία* ὅπως λέγει καὶ τὸ σύμβολο τῆς πίστεως.

Τὰ αἷτια τῶν διωγμῶν τῶν Χριστιανῶν

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία μὲ τις προσπάθειες καὶ τὴ διδασκαλία τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν βοηθῶν τους πῆρε τεράστια ἐξάπλωση σ' ὅλο τὸ ἀπέραντο τότε Ρωμαϊκὸ κράτος ποὺ ἀπλωνόταν ἀπὸ τὴν σημερινὴ Ἀγγλία ὡς τὸν Εὐφράτη ποταμὸ καὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὡς τὴ βόρεια Εὐρώπη (σημερινὴ Γερμανία).

Στὴν ἐξάπλωσὴ της ὅμως ἡ χριστιανικὴ θρησκεία συνάντησε πολλὰ ἐμπόδια καὶ δέχτηκε πολλοὺς διώγμους τόσο ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὅσο καὶ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Ἐθνικοὺς καὶ τὸ ἐπίσημο Ρωμαϊκὸ Κράτος.

—Τὰ αἷτια αὐτῆς τῆς ἐχθρότητας ἐνάντια στὴ χριστιανικὴ θρησκεία ἦταν διάφορα :

1) Τὸ μῖσος ποὺ αἰσθάνονταν κατὰ τῶν χριστιανῶν οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ ἔμειναν πιστοὶ στὸ Μωσαϊκὸ νόμο.

2) Ἡ βλάβη τῶν οἰκονομικῶν συμφερόντων ἐκείνων ποὺ κέρδιζαν ἀπὸ τὴν παλιὰ εἰδωλολατρικὴ θρησκεία (ἐθνικοὶ παπάδες, ἀγαλματοποιοὶ κλπ.).

3) Τὸ μῖσος καὶ ἡ ὀργὴ τῶν ἀρχόντων τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν αὐτοκρατόρων αὐτῶν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, γιατί ἡ νέα θρησκεία δὲν παραδεχόταν δούλους ἀλλὰ κήρυχνε τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

4) Ἡ ἄρνηση τῶν χριστιανῶν νὰ προσκυνοῦν τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορες καὶ νὰ τοὺς λατρεύουν σάν θεοὺς ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατό τους.

Ἀκόμη ἡ ἠθικὴ καὶ ἀπλὴ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἡ μεταξὺ τους ἀγάπη προκαλοῦσαν τὸν φθόνον τῶν Ἐθνικῶν ποὺ ζητοῦσαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τοὺς βλάψουν.

“Ὅλα αὐτὰ ἔκαναν τοὺς Ἐθνικοὺς νὰ μισοῦν καὶ νὰ καταδιώκουν τοὺς Χριστιανούς καὶ αὐτοὺς θεωροῦσαν ὑπαίτιους γιὰ ὅσες δυστυχίες τύχαινε νὰ συμβοῦν.

Οἱ μορφωμένοι μάλιστα Ἐθνικοὶ, οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ αὐτοκράτορες νόμιζαν πῶς ἡ παρακμὴ τοῦ κράτους καὶ τῆς τότε κοινωνίας ἦταν ἀποτελέσματα καὶ συνέπειες τῆς

νέας θρησκείας και γι' αυτό έπρεπε με κάθε τρόπο να διωχτη και να άφανιστη.

Έτσι άρχισαν έπίσημες και άνεπίσημες διώξεις ενάντια των Χριστιανών σε όλες τις πόλεις του Ρωμαϊκού κράτους. Οί διωγμοί αυτοί κράτησαν 300 περίπου χρόνια. Στο διάστημα αυτό χιλιάδες πολλές Χριστιανών σκοτώθηκαν με φρικτό θάνατο όπως παραστατικά γράφει ο άπόστολος Παύλος στις έπιστολές του.

Οί σκληρότεροι διωγμοί ενάντια των Χριστιανών ήταν εκείνοι που γίνηκαν με διαταγές των αυτοκρατόρων. Αυτοί ήταν δέκα.

α) Διωγμοί του Νέρωνα και Δομιτιανού

Ο διωγμός αυτός γίνηκε το 67 μ. Χ. όταν ήταν αυτοκράτορας του Ρωμαϊκού κράτους ο **Νέρωνας**. Άφορμή για το διωγμό αυτό υπήρξε μιá μεγάλη πυρκαγιά που γίνηκε στη Ρώμη και που μέσα σε 9 ήμερες κατάκαψε τη μισή πόλη. Λέγεται πως τη πυρκαγιά αυτή την προκάλεσε ο ίδιος ο Νέρωνας είτε γιατί ήθελε να άπολαύση το θέαμα μιās πόλης που καίγεται, είτε γιατί ήθελε να την χτίση ώραιότερη. Ο κόσμος άρχισε να υποψιάζεται πως ο αίτιος της πυρκαγιάς ήταν ο Νέρωνας.

Όταν πληροφορήθηκε τοϋτο ο Νέρωνας φοβούμενος από την άγανάκτηση του λαου διάδοσε με τους Έθνικούς ιερείς πως ένοχοι της πυρκαγιάς ήταν οί Χριστιανοί. Αυτό ήταν άρκετο να ξεσπάση ή όργη του λαου κατά των Χριστιανών. Χιλιάδες Χριστιανοί πέθαναν με μαρτυρικό θάνατο. "Άλλοι σφάγησαν και άλλοι σταυρώθηκαν." Άλλοι διπλώνονταν σε δέρματα ζώων και ρίπτονταν στα θηριοτροφεία και ξεσχίζονταν από αυτά και άλλοι άλείφονταν με πίσσα, δένονταν στους πασσάλους και ανάβονταν για να φωτίζουν τους δρόμους. Δεν υπάρχει φρικτό βασανιστήριο που να μην χρησιμοποιήθηκε για τους Χριστιανούς. Στο διωγμό αυτό πέθαναν με μαρτυρικό θά-

νατο καθώς είδαμε οί δύο κορυφαίοι τών αποστόλων Πέτρος και Παύλος.

Λίγα χρόνια ύστερα από τό διωγμό του Νέρωνα γίνηκε δεύτερος διωγμός από τόν αυτοκράτορα Δομιτιανό.

Στήν εποχή του αυτοκράτορα αυτού όποιος γινόταν Χριστιανός νομιζόταν άθεος. Γι' αυτό πολλοί βασανίστηκαν, σκοτώθηκαν και στάλθηκαν έξορία.

β) Διωγμός του Τραϊανου, Αδριανου και Μάρκου Αύρηλιου

Οί διωγμοί αυτοί κατά τών Χριστιανών γίνηκαν από τά 100—200 μ. Χ. Κατά τους διωγμούς αυτούς χιλιάδες πάλι Χριστιανών βασανίστηκαν, σκοτώθηκαν ή έξορίστηκαν.

Στό διωγμό του Τραϊανου σταυρώθηκε σε ήλικία 126 χρονώ ό επίσκοπος Ίεροσολύμων Συμεών και ρίχτηκε στά θηρία ό επίσκοπος Άντιοχείας Ίγνάτιος.

γ) Διωγμοί του Σεπτιμίου Σεβήρου, του Δεκίου, του Βαλεριανου και του Διοκλητιανου

Οί διωγμοί αυτοί γίνηκαν από τά 200—305 μ Χ. Άπ' αυτούς οί σκληρότεροι ήταν οί διωγμοί του Δεκίου και του Διοκλητιανου.

Ο Δέκιος διάταξε νά βασανίζουν τρομερά όσους δέν ήθελαν νά λατρεύουν και νά θυσιάζουν τά είδωλα. Στή διαταγή αυτή του Δεκίου άντιστάθηκαν οί Χριστιανοί κληρικοί και γι' αυτό πάρα πολλοί βρήκαν μαρτυρικό θάνατο.

Ο Διοκλητιανός με διατάγματα όριζε νά τιμωρούνται με θάνατο όσοι Χριστιανοί δέν δέχονταν νά θυσιάσουν στα είδωλα. Όλίγοι Χριστιανοί δέιλιασαν και θυσίασαν στα είδωλα. Οί χιλιάδες όμως τών πιστών Χριστιανών προτίμησαν νά χάσουν και τά αξιώματά τους και τις περιουσίες τους και τή ζωή τους άκόμη, νά ύποστούν φρικώδη βασανιστήρια για νά μείνουν πιστοί στη θρησκεία τους παρά νά λατρέψουν τά είδωλα.

Στὸ διωγμὸ αὐτὸ μαρτύρησαν καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος
καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος.

Υ Ὁ ἅγιος Γεώργιος

Υ Ὁ ἅγιος Γεώργιος γεννήθηκε στὴν Καισάρεια τῆς
Καππαδοκίας. Καταγόταν ἀπὸ πλούσια καὶ εὐγενικὴ οἰ-

Ὁ ἅγιος Γεώργιος

κογένεια. Νέος πῆρε καλὴ μὀρφωση καὶ ὅταν ἠλικιώθηκε
κατατάχθηκε στὸ Ρωμαϊκὸ στρατὸ ὅπου διακρίθηκε γιὰ
τὴ γενναιότητά του καὶ ἔγινε χιλίαρχος.

Πολὺ νέος δέχτηκε τὸ Χριστιανισμὸ. Ὑστερα ἀπὸ τὸ
θάνατο τῶν γονέων του μοίρασε τὴν περιουσία του στοὺς

φτωχούς και άφησε ελεύθερους τούς δούλους που είχαν οί γονείς του. Ήταν παράδειγμα καλοῦ Χριστιανοῦ. Βοηθοῦσε τούς πάσχοντες και με τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ θεράπευε πολλούς άσθενείς.

Όταν άρχισε ο διωγμός τοῦ Διοκλητιανοῦ κατά τῶν Χριστιανῶν όχι μόνο δέν υπάκουσε στη διαταγή τοῦ Διοκλητιανοῦ αλλά φανερά κατηγοροῦσε τούς ειδωλολάτρες.

Γιά τὸ λόγο αὐτὸ με διαταγή τοῦ αυτοκράτορα φυλακίστηκε. Όταν βρισκόταν στη φυλακή πολλοί φίλοι του ειδωλολάτρες τὸν παρακινούσαν νά άρνηθῆ τή θρησκεία τοῦ Χριστοῦ για νά μη χάση τὸ αξίωμά του και για νά εὐχαριστήση τὸν αυτοκράτορα.

Ό Γεώργιος ὅμως άρνήθηκε. Προτίμησε τὸν μαρτυρικὸ θάνατο μέσα στη φυλακή παρά νά άρνηθῆ τήν θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐκκλησία τὸν ἀνακήρυξε ἅγιο, τὸν ὀνομάζει μεγαλομάρτυρα και ὄρισε νά γιορτάζεται ἡ μνήμη του στις 23 Ἀπρίλη.

Τὸ ἀπολυτίκιο τῆς γιορτῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου εἶναι αὐτό.

«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς και τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

✓ Ὁ Ἅγιος Δημήτριος

Ό Ἅγιος Δημήτριος γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Κατάγεται ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια και για τή μόρφωσή του εἶχε πάρει μεγάλη θέση στὸ Ρωμαϊκὸ κράτος. Γίνηκε χριστιανός και παρά τις αὐστηρὲς διαταγὲς τῶν αυτοκρατόρων τῆς Ρώμης Διοκλητιανοῦ και Μαξιμιλιανοῦ παρακινούσε τούς ειδωλολάτρες νά γίνουν Χριστιανοί. Γιά τὸ λόγο αὐτὸ φυλακίστηκε. Ἀλλά στη φυλακή που βρισκόταν ἐξακολουθοῦσε νά διδάσκη τή θρησκεία τοῦ Χριστοῦ σὲ ὄσους τὸν ἐπισκέφτονταν.

“Όταν ήταν ακόμη φυλακισμένος ήρθε στη Θεσσαλονίκη ο αυτοκράτορας Μαξιμιλιανός. Για τιμή του γίνηκαν αγώνες στο στάδιο της Θεσσαλονίκης. Έκει παρουσιάστηκε ένας γιγαντόσωμος ειδωλολάτρης που λεγόταν

“Ο”Αγιος Δημήτριος

Λύαιος και προκαλούσε όποιον θέλει να παλέψη μαζί του βρίζοντας τὸ Θεὸ τῶν Χριστιανῶν. Ένας νέος, μαθητῆς τοῦ Δημητρίου, που ὀνομαζόταν Νέστορας, πήρε τὴν ἀπόφαση νὰ ἀντικρύση τὸ Λύαιο ὅπως ὁ Δαβὶδ τὸν Γο-

λιάθ. Παρουσιάστηκε λοιπόν στο φυλακισμένο Δημήτριο και του ζήτησε την εύλογία του για να αντιμετωπίση το γιγαντώσωμο Λύαιο. Ὁ Δημήτριος τὸν ἐνθάρρυνε καὶ τὸν εὐλόγησε. Ὁ Νέστορας μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Δημητρίου νίκησε καὶ σκότωσε στοὺς ἀγῶνες τὸν Λύαιο. Ὁ Μαξιμιλιανὸς στενοχωρήθηκε πολὺ γιὰ τὴ νίκη τοῦ Νέστορα καὶ τὸ θάνατο τοῦ Λυαίου, καὶ σὰν ἔμαθε πὼς ἦταν χριστιανὸς καὶ πὼς μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Δημητρίου νίκησε διάταξε καὶ φόνευσαν καὶ τὸν Νέστορα καὶ τὸν Δημήτριο.

Οἱ Χριστιανοὶ ἔθαψαν τὸ πτώμα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀργότερα στὸ μέρος τοῦ τάφου του χτίστηκε ὠραιότατος ναὸς ποὺ σώζεται ὡς σήμερα. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἔπαθε πολλὰς ζημιὰς στὴ πυρκαγιὰ τῆς Θεσσαλονίκης τοῦ 1917.

Ἡ παράδοση λέγει πὼς ἀπὸ τὸ τάφο τοῦ Ἀγίου ἀνάβλυζαν μύρα (μυρουδιές) γι' αὐτὸ λέγεται καὶ μυροβλήτης.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶναι ὁ πολιούχος τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐκκλησιαστικὰ παραδόσεις ἀναφέρουν πὼς ἡ προστασία τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ἔσωσε τὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ πολλὰς συμφορὰς.

Ἡ ἐκκλησία τὸν κατὰταξε μετὰξὺ τῶν Ἀγίων καὶ τὸν ὀνομάζει ἀθλοφόρον μεγαλομάρτυρα. Στὴ μνήμη του ποὺ γιορτάζεται στίς 26 Ὀκτώβρη ψέλνεται τὸ ἀπολυτίκιον:

«Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρομαχον ἢ οἰκουμένην ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε Χριστὸν τὸν θεὸν ἱκέτευε δωρήσασθαι τὸ μέγα ἔλεος».

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος

α) Προστάτης τῆς νέας θρησκείας

Οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν κράτησαν 300 περίπου χρόνια καθὼς εἶδαμε. Στὸς διωγμοὺς αὐτοὺς ἔδω-

σε τέλος ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρώμης ὁ Μεγάλος Κωνσταντῖνος.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἦταν γιὸς τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς Ἑλένης. Ὁ πατέρας του ἦταν Καίσαρας τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (Ἰσπανίας, Γαλλίας, Ἀγγλίας). Ἀκόμα ἦταν ἐθνικὸς ἀλλὰ ἀπὸ τῆ Χριστιανῆ σύζυγό του Ἑλένη ἐγνώριζε καλὰ τὴν Χριστιανικὴ θρησκία καὶ συμπάθησε τοὺς Χριστιανούς.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος νέος κατατάχθηκε στὸ στρατὸ

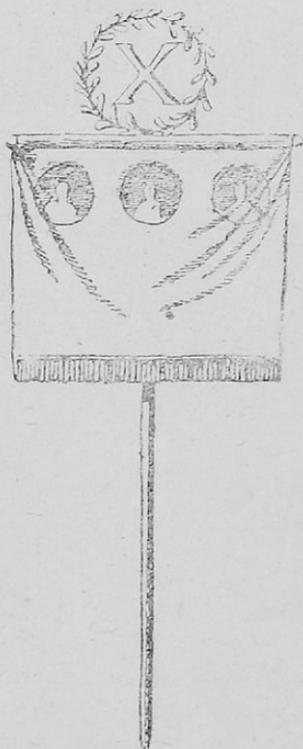

Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη

καὶ γρήγορα γιὰ τὴν ἀντρεία του καὶ τὴ στρατιωτικὴ του ἀξία προβιβάστηκε σὲ ἀνώτερο ἀξιωματικὸ. Ὑστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα του οἱ στρατιῶτες πού τὸν σέβονταν καὶ τὸν ἐχτιμοῦσαν τὸν ἀνακήρυξαν Καίσαρα τῶν ἐπαρχιῶν πού διοικοῦσε ὁ πατέρας του.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἀπὸ μικρὸς εἶχε γνωρίσει ἀπὸ τὴ μητέρα του τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία. Δὲν γίνηκε ἀπὸ τότε χριστιανὸς ἀλλὰ ἐχτιμοῦσε τοὺς χριστιανούς καὶ πίστευε πὼς ὁ Χριστιανισμὸς θὰ ἐπικρατῆσει γρήγορα καὶ θὰ εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ μέλλοντος.

Τὴν ἐποχὴ πού ὁ Μ. Κωνσταντῖνος γίνηκε Καίσαρας ὑπῆρχαν ἀκόμα ἄλλοι τρεῖς Καίσαρες στὸ ἀπέραντο Ρωμαϊκὸ κράτος. Καθένας τους φιλοδοξοῦσε νὰ μείνη μόνος αὐτοκράτορας τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ἔτσι ἄρχισε ἐμφύλιος πόλεμος μεταξύ τῶν Καισάρων. Ἐναντίον τοῦ Κωνστανίνου στράφηκε ὁ Καίσαρας τῆς Ρώμης Μαξέντιος.

Τὸ Λάβαρον

Ἡ θέση τοῦ Κωνστανίνου ἦταν δύσκολη γιατί ὁ στρατὸς τοῦ Μαξεντίου ἦταν καὶ πολυαριθμότερος καὶ καλύτερα ὀπλισμένος.

Ἐνῶ βρισκόταν ὁ Κων(τ)ῖνος στὴ δύσκολη αὐτὴ θέση εἶδε ἓνα μεσημέρι ψηλὰ στὸν οὐρανὸ ἓνα φωτεινὸ σταυρὸ μὲ τὴν ἐπιγραφή «ἐν τούτῳ νίκα». Τὴν ἴδια νύχτα εἶδε στὸν ὕπνο του τὸ Χριστὸ πού τοῦ παράγγειλε νὰ κάμη σημαία ὅμοια μὲ τὸ φωτεινὸ σημεῖο πού εἶδε στὸν οὐρανὸ καὶ μὲ θάρρος νὰ προχωρήσῃ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ του,

Ὁ Κων(τ)ῖνος δὲν δίστασε νὰ κάμη γεμάτος θάρρος καὶ πίστη, ὅ,τι τοῦ παράγγειλε ὁ Χριστός. Ἔκαμε μιὰ σημαία πού ἐχτός ἀπὸ τὸ σταυρὸ ἔβαλε

ἀπάνω καὶ τὰ γράμματα ΧΡ καὶ τὴν ὀνόμασε **λάβαρο**.

Μετὰ τὴ νίκη ὁ Μ. Κων(τ)ῖνος ἔμεινε μόνος αὐτοκράτορας στὴ Δύση. Ὑστερα ἀπὸ συνεννόηση καὶ μὲ τὸν Καίσαρα τῆς Ἀνατολῆς Λικίνιο κήρυξε ἐλεύθερη τὴ χριστιανικὴ θρησκεία, διάταξε νὰ παύσουν οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ὄρισε πὼς μποροῦν καὶ οἱ χριστιανοὶ νὰ διορίζονται ὑπάλληλοι τοῦ κράτους ἀκόμη καὶ σὲ ἀνώ-

τατα αξιώματα. Ἔτσι σταμάτησαν οἱ διωγμοὶ κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀργότερα ὅταν νίκησε καὶ τὸ Λικίνιο καὶ γίνηκε μόνος αὐτοκράτορας τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ὑποστήριξε παρὰ πολὺ τὸ Χριστιανισμό, χωρὶς νὰ διώξη καὶ τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ μετέφερε τὴν πρωτεύουσά του ἀπὸ τὴ Ρώμη στὸ Βυζάντιο ποὺ τὸ ὀνόμασε Ν. Ρώμη. Ἀργότερα ἡ Ν. Ρώμη ὀνομάστηκε Κωνσταντινούπολη. Τὴν προστασία τῆς Πόλης ὁ Μ. Κων)τίνος ἀνάθεσε στὴν Θεοτόκο Μαρία.

Ὁ Μ. Κων)τίνος μὲ τὴν ὑποστήριξη ποὺ ἔκαμε στοὺς χριστιανοὺς καὶ μὲ τὴν ἐλευθερία ποὺ ἔδωκε στὴ νέα θρησκεία γίνηκε θερμὸς καὶ μεγάλος προστάτης τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἡ ἐκκλησία τὸν κατάταξε μεταξὺ τῶν ἁγίων καὶ τὸν ὀνόμασε **ἰσαπόστολο**.

Προτοῦ πεθάνῃ βαφτίστηκε καὶ πέθανε στὶς 21 Μάη τοῦ 337 στὴ Νικομήδεια τῆς Μ. Ἀσίας. Τὸ σῶμα του μεταφέρθηκε καὶ τάφηκε στὴν Κωνσταντινούπολη στὸ ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

β) Ἡ Ἁγία Ἑλένη

Ἡ μητέρα τοῦ Μ. Κων)τίνου ἡ εὐσεβὴς Ἑλένη προστάτευσε καὶ βοήθησε τὸν Χριστιανισμό.

Ὅταν ὁ Μ. Κων)τίνος μετέφερε τὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους στὴν Κωνσταντινούπολη ἡ μητέρα του Ἑλένη ζήτησε τὴν ἄδεια τοῦ γιοῦ της καὶ πῆγε στὴ Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ ἔκαμε ἀνασκαφὲς καὶ βρῆκε τὸν τάφο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ Τίμιο Σταυρό. 74

Στὸ μέρος ποὺ ἦταν ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ ἔχτισε ὠραιότατο ναὸ ποὺ ὀνομάστηκε **Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως** καὶ μέσα στὸ ναὸ τοποθέτησε τὸν **Τίμιο Σταυρό**.

Ἡ ἐκκλησία τιμᾷ καὶ τὴν μητέρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου σὰν ἁγία. Τὴν ὀνόμασε καὶ αὐτὴ ἰσαπόστολο καὶ γιορτάζει τὴ μνήμη της τὴν ἴδια μέρα μὲ τὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου στὶς 21 Μάη.

Τὸ ἀπολυτίκιο τῶν Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἶναι αὐτό.

«Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος
καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλήσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων
δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου Κύριε
βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο
ἦν περίσῳζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου μόνη φιλόνηρωπε».

Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Ἦστερα ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ὑποστήριξη τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἡ χριστιανικὴ θρησκεία στερεώθηκε καὶ ξαπλώθηκε σ' ὅλο σχεδὸν τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος καὶ ἰδιαίτερα στὶς Ἀνατολικὰς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Τὴν εἰρηνικὴ ζωὴ τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἄρχισαν νὰ ταραζοῦν οἱ διδασκαλίαι μερικῶν κληρικῶν ποὺ παρεξηγώντας τὴν ἀγία γραφὴ παραδέχονταν καὶ δίδασκαν πράγματα ποὺ δὲν ἦταν σωστά.

Οἱ κληρικοὶ αὐτοὶ ὀνομάστηκαν αἰρετικοὶ καὶ οἱ διδασκαλίαι τους αἰρέσεις.

Ὅταν ἦταν ἀκόμη αὐτοκράτορας ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἓνας αἰρετικὸς πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρείας ποὺ λεγόταν Ἄρειος παραδεχόταν καὶ δίδασκε πὼς ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεὸς ἀλλὰ πλάσμα τοῦ Θεοῦ ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, τὸ πρῶτο καὶ τελειότερο ἀπ' ὅλα τὰ πλάσματα.

Πολλοὶ παρασυρμένοι ἀπὸ τὴ διδασκαλία τοῦ Ἄρειου πίστεψαν σ' αὐτὴ καὶ ἔτσι διασπάστηκε ἡ εἰρήνη τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄρχισαν ἔριδες καὶ φιλονικίες στοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας. Πολλοὶ ἐπίσκοποι προσπάθησαν νὰ πείσουν τὸν Ἄρειο νὰ πάψῃ τὴν τέτοια διδασκαλία του καὶ νὰ ξαναγυρίσῃ στοὺς κόλπους τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Ἄρειος ὅμως ὄχι μόνον ἔμεινε ἀμετάπειστος ἀλλὰ μὲ περισσότερον φανατισμὸ ἐξακολουθοῦσε νὰ διαδίδῃ τὴ διδασκαλία του.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, τέλος, θέλοντας νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴ γαλήνην στὴν ἐκκλησία κάλεσε μιὰ με-

γάλη συνέλευση ὄλων τῶν ἐπισκόπων τοῦ κράτους του γιὰ νὰ συζητήσουν τὴ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου καὶ ν' ἀποφασίσουν ἂν εἶναι σωστά ἢ ὄχι ὅσα ὑποστήριζε καὶ δίδασκε ὁ Ἀρειος.

Ἡ συνέλευση αὐτὴ συνήλθε τὸ 325 μ.Χ. στὴν πόλη τῆς Μ. Ἀσίας Νίκαια καὶ ὀνομάστηκε **πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος**. Σ' αὐτὴ πῆραν μέρος 318 μητροπολίτες ἐπίσκοποι καὶ λοιποὶ κληρικοί. Ἡ Σύνοδος ὕστερα ἀπὸ μακρὲς καὶ λεπτομερεῖς συζητήσεις παραδέχτηκε πὼς ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου εἶναι ἀντίθετη στὴν Ἀγία Γραφή καὶ πὼς ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι χτίσμα ἀλλὰ Θεὸς *ὁμοούσιος* μὲ τὸν πατέρα καὶ ἀφόρισε τὸν Ἀρειο καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του. Στὴ Σύνοδο αὐτὴ διακρίθηκε γιὰ τὶς σωστὲς του γνώμες ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ποὺ ἦταν τότε Διάκονος στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ἀκόμη ἡ Σύνοδος αὐτὴ γιὰ νὰ γνωρίξῃ ὁ κάθε χριστιανὸς τί πρέπει νὰ πιστεῦν γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τὸ Χριστὸ ἔκαμε τὰ 8 πρῶτα ἄρθρα τοῦ *πιστεύω* (σύμβολο τῆς πίστεως) καὶ κανόνισε πὼς ἡ γιορτὴ τοῦ Πάσχα θὰ γιορτάζεται τὴν πρώτη Κυριακὴ ὕστερα ἀπὸ τὴν πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

Ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Δὲν πέρασαν πολλὰ χρόνια καὶ τὴν εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας διατάραξαν νέες αἵρέσεις τοῦ Μακεδονίου καὶ τοῦ Νεστορίου. Ὁ Μακεδόσιος παραδεχόταν καὶ δίδασκε πὼς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν εἶναι Θεὸς ἀλλὰ χτίσμα τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Νεστόριος παραδεχόταν καὶ δίδασκε πὼς ὁ Χριστὸς ἦταν μόνο Θεὸς καὶ ὄχι ἄνθρωπος. Οἱ διδασκαλίαι τοῦ Μακεδονίου καὶ Νεστορίου ἔφεραν νέα ἀναταραχὴ στὴν Ἐκκλησία.

Ὁ Αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ὁ Α' συγκάλεσε τὴν Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο στὴ Κωνσταντινούπολη. Σ' αὐτὴ παρευρέθηκαν 150 ἀνώτεροι κληρικοί. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ καταδίκασε τὶς αἵρέσεις τοῦ Μακεδονίου καὶ Νεστορίου καὶ παραδέχτηκε πὼς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι Θεός.

Ἄκόμη ἡ Σύνοδος αὐτὴ συμπλήρωσε τὸ σύμβολο τῆς πίστεως ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 ἄρθρα καὶ ἔτσι ἀπ' αὐτὰ μαθαίνει καὶ ξέρει κάθε Χριστιανὸς τί πρέπει νὰ πιστεύῃ γενικά καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸ Θεό, τὸ Χριστὸ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας

Ἡ ἐξάπλωση τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας ὅπως εἶδαμε συνάντησε ἐμπόδια. Τὰ σπουδαιότερα ἀπ' αὐτὰ ἦταν τὸ μῖσος τῶν Ἑθνικῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων ποῦ ἔμειναν πιστοὶ στὶς παλιές θρησκείες, καὶ τὸ βλάψιμο τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐπαγγελματιῶν ποῦ ζημιώνονταν ἀπ' τὴ νέα θρησκεία. Γι' αὐτὸ ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία δοκίμασε τρομεροὺς διωγμοὺς μὲ χιλιάδες θύματα. Ἄλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴ κατάπαυση τῶν διωγμῶν, ὅταν πιά ἐπιβλήθηκε καὶ στερεώθηκε ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ πάλι δοκίμασε φοβεροὺς κλονισμοὺς ὄχι τόσο ἀπὸ τὴν πολεμικὴ τῶν Ἑθνικῶν, ὅσο καθὼς εἶδαμε ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς. Αὐτοὶ εἶτε ἀπὸ πεποίθηση εἶτε ἀπὸ ἐγωϊσμό καὶ καινοδοξία παρερμήνευαν ἢ παρεξηγοῦσαν τὴν Ἅγία γραφή.

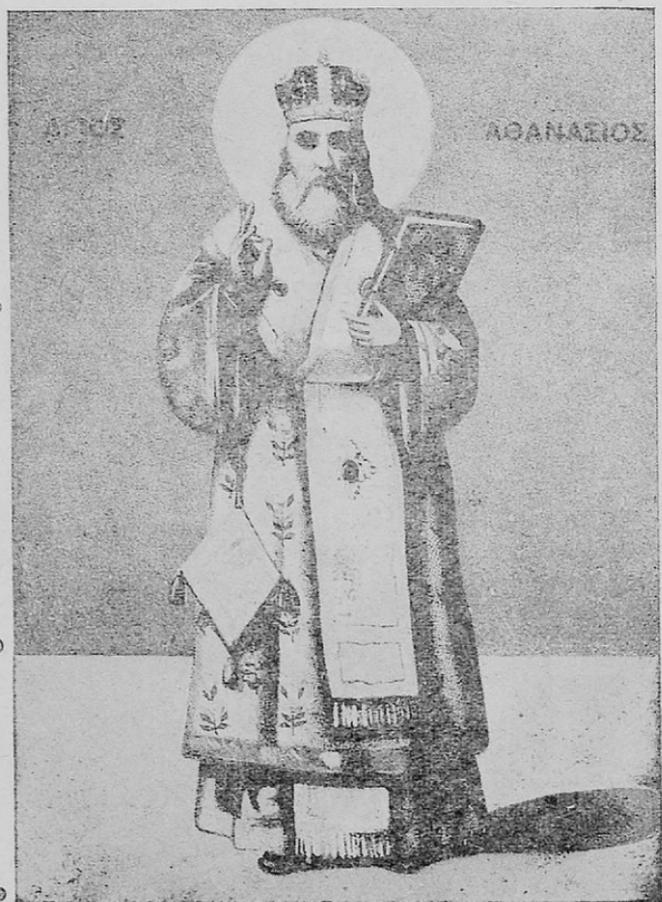
Στὶς δύσκολες αὐτὲς περιστάσεις ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ βρῆκε σθεναροὺς καὶ ἄξιους ὑποστηρικτὲς τοὺς μεγάλους διδασκάλους καὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας.

Οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἦταν κληρικοὶ μὲ ἄρτια θρησκευτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ μόρφωση καὶ μὲ θερμὴ πίστη στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τοὺς λόγους τους τὰ συγγράμματά τους τὰ ἔργα τους καὶ τὸν ὑποδειγματικὸ χριστιανικὸ τους βίον, καταπολέμησαν τοὺς αἰρετικούς καὶ κράτησαν τὴν πίστη τῶν Χριστιανῶν στὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔτσι ὀδήγησαν τὸ σκάφος τῆς ἐκκλησίας στὸ θεῖο λιμάνι τῆς Ὁρθοδοξίας.

Οἱ σπουδαιότεροι πατέρες τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Ἰωάννης, ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος μᾶς εἶναι γνωστός ἀπὸ τὴν πρώτη Οἰκουμενικῆ Σύνοδο. Εἶναι ὁ νεαρὸς Διάκονος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας πού μὲ τὰ ἀκαταμάχητα ἐπι-

χειρήματά του καὶ τὴν εὐφράδειά του ἀπόδειξε πόσο ἀστη-
ριχτὴ ἦταν ἡ διδασκαλία τοῦ αἰρετικοῦ Ἀρείου.

Γεννήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια τὸ 296 μ.Χ. καὶ ἐκεῖ
σπούδασε. Νέος γίνηκε μοναχός. Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀλε-
ξανδρείας Ἀλέξανδρος γιὰ τὴ μὀρφωσή του καὶ τὶς χρι-

στιανικές ἀρετές του τὸν χειροτόνησε ἀρχιδιάκονο καὶ τὸν κράτησε μαζί του. Ὑστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς τὸν ἀνάδειξε ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος κυβέρνησε τὴν Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας 45 ὀλόκληρα χρόνια. Ὅλη του τὴ ζωὴ τὴν ἀφιέρωσε στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἰδιαίτερα διακρίθηκε γιὰ τὴ πολεμικὴ του κατὰ τῆς αἵρέσεως τοῦ Ἀρείου. Γιὰ τὴν καταπολέμηση τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ γιὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἀστήριχτο καὶ σφαλερὸ τῆς διδασκαλίας του ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα.

Ὁ Μέγας αὐτὸς πατέρας τῆς Ἐκκλησίας δέκα φορές δοκίμασε τίς κακουχίες τῆς ἐξορίας ἀπὸ φίλους αὐτοκράτορες τοῦ Ἀρείου καὶ 20 περίπου χρόνια ἔζησε ἐξόριστος καὶ πολλές φορές κινδύνεψε καὶ τὴ ζωὴ του.

Ὅμως ἡ ἀγάπη, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀφοσίωση ποὺ τοῦ εἶχε ὁ λαὸς ἀνάγκαζαν τοὺς αὐτοκράτορες νὰ τὸν ξαναφέρουν στὸν ἐπισκοπικὸ του θρόνο γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ θεάρεστο ἔργο του.

Ἀπέθανε στὴν Ἀλεξανδρεία σὲ ἡλικία 75 ἐτῶν στίς 2 Μαΐου τοῦ 373.

Ἡ ἐκκλησία τὸν ἔχει κατατάξει μετὰξὺ τῶν ἁγίων καὶ τὸν ὀνόμασε Μέγα καὶ στυλο τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὴν μνήμη του γιορτάζει στίς 18 Γενάρη ποὺ πέθανε καὶ 2 Μαΐου ποὺ γίνηκε ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του. Τὸ ἀπολυτίκιό τῆς γιορτῆς του εἶναι :

Στυλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θεοῖς δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, Ἱερόαρχα Ἀθανάσιε τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον, ἀνακηρύξας, κατήσχενας Ἀρειοῖν Πάτερ ὄσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης

Ὑστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Μ. Κωνσταντίνου οἱ αὐτοκράτορες ποὺ γίνηκαν ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του ὑποστήριξαν τὴν Χριστιανικὴ θρησκεία. Ἐξαίρεση ἀποτελεῖ

ὁ Ἰουλιανὸς ποῦ ὀνομάστηκε *παραβάτης*. Ὁ Ἰουλιανὸς ἦταν ἀνιψιὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἀπὸ μικρὸς βαπτίστηκε καὶ γίνηκε χριστιανός. Σπούδασε ρητορική σὲ πολλές σχολές καὶ φιλοσοφία στὴν Ἀθήνα ὅπου γνωρίστηκε καὶ μὲ τὸν Μ. Βασίλειο καὶ τὸν Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό. Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς γένησε στὴν ψυχὴ του μυστικὴ συμπάθεια πρὸς τὸν Ἔθνισμὸ καὶ τὴν παλιὰ του θρησκεία. Σιγὰ σιγὰ πίστεψε πὼς θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ξανανθίσῃ γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἢ παλιὰ δόξα καὶ ὁ παλιὸς πολιτισμὸς ἂν ξαναγύριζε ἢ παλιὰ εἰδωλολατρικὴ θρησκεία τῶν Ὀλυμπίων θεῶν.

Ὅταν γίνηκε αὐτοκράτορας ἀποφάσισε νὰ ξαναφέρῃ τὴν παλιὰ θρησκεία χωρὶς νὰ καταδιώξῃ καὶ τὸν Χριστιανισμὸ. Γι' αὐτὸ προστάτευε τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ τοὺς ἱερεῖς τους, ἔχτισε ναοὺς εἰδωλολατρικοὺς καὶ ξαναζωτάνευε τὶς γιορτὲς καὶ τὶς τελετὲς τῆς παλιᾶς θρησκείας.

Ὅλα ὅμως αὐτὰ δὲν μπόρεσαν νὰ κλονίσουν τὸν Χριστιανισμὸ ποῦ στηριζόταν πιά στὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἰουλιανὸς καταλαβε πὼς ὁ Χριστιανισμὸς ὡς θρησκεία ἦταν ἀήττητος. Γι' αὐτὸ πεθαίνοντας ἀπὸ τραῦμα ποῦ πῆρε πολεμῶντας κατὰ τῶν Περσῶν εἶπε «Νενίκηκάς με Χριστέ» δηλαδὴ Χριστέ νίκησες τὴν παλιὰ θρησκεία. Ὁ Ἰουλιανὸς ἐπειδὴ ἀποστάτησε ἀπὸ τὴν προγονικὴ του θρησκεία ὀνομάζεται *παραβάτης*. †

Ὁ Θεοδόσιος ὁ Α΄ καταδιώκει τοὺς Ἐθνικοὺς

Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης ἦταν ὁ τελευταῖος προστάτης καὶ φίλος τῶν Ἐθνικῶν. Ὑστερα ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸ ὅλοι οἱ αὐτοκράτορες ἦταν χριστιανοὶ κανένας δὲν ἔδειξε ἐχθρικές διαθέσεις γιὰ τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία. Ἀκόμη καὶ κανένας δὲν καταδίωξε τοὺς Ἐθνικοὺς ἢ τοὺς ἐμπόδισε νὰ λατρεύουν ἐλεύθερα τοὺς θεοὺς των.

Ὁ αὐτοκράτορας ὅμως Θεοδόσιος ὁ Α΄, μὲ διατάγματα του χαρακτήρισε τὴν εἰδωλολατρικὴ θρησκεία σὰν ἔγκλημα ἀφαίρεσε ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς τὸ δικαίωμα τοῦ

πολίτη. Ἔτσι ἄρχισε διωγμὸς ἐναντίον τῶν Ἑθνικῶν. Ἐπάνω στὸν φανατισμὸ καταστράφηκαν πολλὰ ὠραῖα ἔργα τέχνης καὶ θαυμάσια ἀγάλματα καὶ ναοὶ ἀπὸ ἀμόρφωτους χριστιανοὺς ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ἐχτιμήσουν τὴν ἀξία τῶν ἔργων αὐτῶν.

Πολλοὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀποδοκίμασαν τὴν αὐθαίρετη καὶ ἀδίκαιολόγητη ἐνέργεια τῆς πολιτείας καὶ τὶς παρεκτροπές τοῦ ἀμόρφωτου ὄχλου. Ἀλλὰ δὲν τοὺς πρόσεξε κανένας.

Οἱ Διάδοχοι τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Α΄. πῆραν αὐστηρότερα μέτρα γιὰ τὴ δίωξη τῶν Ἑθνικῶν. Ἐκλείσαν τὰ μαντεῖα καὶ ὄλους τοὺς Ἑθνικοὺς ναοὺς καὶ ἀπαγόρευσαν τὶς θυσίες καὶ τὴ λατρεία τῶν παλιῶν θεῶν. Ἔτσι ἡ εἰδωλολατρεία καταργήθηκε τέλεια στὸ Βυζαντιακὸ κράτος.

Στὴ ἐποχῇ τοῦ Θεοδοσίου 381 μ. Χ. ὅπως εἶδαμε συγκροτήθηκε καὶ ἡ Β΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ποὺ καταδίκασε τὴν αἵρεση τοῦ Μακεδονίου καὶ τελείωσε τὸ σύμβολο πίστεως (τὰ τέσσερα τελευταῖα ἄρθρα).

Ὁ Μέγας Βασίλειος

Ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρες εἶναι καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος. Ὁ Μ. Βασίλειος γεννήθηκε στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας τὸ 330 μ.Χ. καὶ κατάγεται ἀπὸ οἰκογένεια ἀρκετὰ πλούσια. Ὁ πατέρας του ἦταν διδάσκαλος τῆς ρητορικῆς, ἡ δὲ μητέρα του Ἑμμέλεια καὶ ἡ γιαγιά του Μακρίνη διακρίνονταν γιὰ τὴ μόρφωσή τους καὶ τὴν χριστιανικὴ καὶ ἐνάρετη ζωὴ τους. Ἀπὸ μικρὸς πῆρε χριστιανικὴ ἀγωγή ἀπὸ τὴ μητέρα του καὶ τὴ γιαγιά του καὶ ἀρκετὴ μόρφωση ἀπ' τὸν πατέρα του.

Ὅταν μεγάλωσε σπούδασε στὴν Κων/πολη καὶ ἀργότερα στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀθήνας. Ἐκεῖ ἔμεινε σχεδὸν 5 χρόνια καὶ γνωρίστηκε μὲ τὸν Γρηγόριο Ναζιανζηνὸ καὶ τὸν Ἰουλιανὸ τὸν Παραβάτη. Μὲ τὸν Γρηγόριο

Ναζιανζηνό συνδέθηκε με φίλια που κράτησε ως το τέλος της ζωής του.

“Αμα τέλειωσε τις σπουδές του γύρισε στην πατρίδα του και λίγο καιρό γίνηκε δάσκαλος της ρητορικής. Γρήγορα όμως άφησε το επάγγελμα του δασκάλου και έκαμε περιοδείες στη Συρία και Παλαιστίνη για να γνωρίση τόν άσκητικό βίο. “Υστερα από

τις περιοδείες αυτές απομακρύνθηκε σ' ένα έρημικό χτήμα και εκεί άσχολόταν στη μελέτη και στη συγγραφή θρησκευτικῶν βιβλίων. Τέλος γίνηκε πρεσβύτερος στη Καισάρεια και ύστερα από τὸ θάνατο τοῦ Ἐπισκόπου χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Καισαρείας. Ὁ Μ. Βασίλειος καί ὡς λαϊκός καί ὡς κληρικός ἦταν τὸ παράδειγμα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ θεὸ καί τὸν πλησίο.

“Όταν ἦταν νέος μοίρασε τὴν περιουσία του στοὺς πτωχοὺς. “Όταν γίνηκε ἐπίσκοπος ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῆς Ἐπισκοπῆς του καί τὰ ὑπόλοιπα τῆς ἀτομικῆς του περιουσίας τὰ διάθετε γι' ἀγαθοεργίας. Ἰδρυσε στὴν Καισάρεια γιὰ τὴν περίθαλψη τῶν φτωχῶν μεγάλο φιλανθρωπικὸ ἴδρυμα τὴν «Βασιλειάδα», ποὺ ἦταν νοσοκομεῖο, πτωχοκομεῖο καί ὄρφανοτροφεῖο μαζί. Ἦταν μαλακὸς ἄνθρωπος ἀλλὰ στὴν πίστη του ἀκλόνητος.

“Όταν ἦταν αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ὁ Οὐάλης φίλος καί ὑποστηρικτῆς τοῦ Ἀρειανισμοῦ ἔστειλε τὸν ἐπιτροπὸ του Μόδεστον στὴ Μ. Ἀσία γιὰ ν' ἀναγκάση

Ὁ Μ. Βασίλειος

τούς ἐπισκόπους τῶν διαφόρων πόλεων νὰ ὑπογράψουν δήλωση πὼς ἀσπάζονται τὸν Ἀρειανισμό. Πολλοὶ ἐπισκοποὶ ἀπὸ φόβο δέχτηκαν νὰ ὑπογράψουν. Ὅταν ὅμως ὁ Μόδεστος ἦρθε στὸν Μ. Βασίλειο καὶ ζητοῦσε νὰ συμμορφωθῆ μέ τὴν θέληση τοῦ αὐτοκράτορα τὸν βρῆκε ἀκλόνητο. «Δὲν λατρεύω χτίσμα», εἶπε, «λατρεύω τὸ Χριστὸ γιὰ τὸν πιστεύω ὡς Θεό». Ὁ Μόδεστος τότε τοῦ εἶπε : «Σὲ κακένα ἐπίσκοπο δὲν βρῆκα τέτοια ἀντίσταση». Ὁ Βασίλειος τοῦ ἀποκρίθηκε : «Φαίνεται πὼς κανένα πραγματικὸ ἐπίσκοπο δὲν συνάντησες»

Ὁ Μόδεστος ἄρχισε νὰ τὸν φοβέριζι με δήμευση περιουσίας, ἔξοριες, βασανιστήρια καὶ θάνατο. Ὁ Βασίλειος μὲ θάρρος καὶ πραότητα τοῦ ἀπάντησε.

«Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν μὲ φοβίζει. Ἀσπαγή περιουσίας δὲν φοβᾶμαι γιὰ τὸν ἔχω τίποτε ἔχτις ἀπὸ τὰ βιβλία μου καὶ τὰ παλιὰ φορέματα ποὺ φορῶ. Ἐξορία λείψης δὲν φοβοῦμαι γιὰ τὸν σὶόν κόσμον αὐτὸ εἶμαι ξένος καὶ πρόσκαιρος. Βασανιστήρια δὲν μποροῦν νὰ γίνουν σὶὸ ἀδύνατο αὐτὸ σῶμα μου ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ νεκρώσῃ καὶ τὸ παραμικρὸ βασανιστήριον. Ὁ θάνατος, γὰ μένα θὰ εἶναι εὐτυχία γιὰ τὸ ἐνωθῶ με τὸ Θεό. Ἐμεῖς εἴμαστε μαλακοὶ καὶ ταπεινοὶ ὄχι μόνον σὶόν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ σὶόν τελευταῖο ἄνθρωπο. Ὅταν ὅμως πρόκειται γὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Θεοῦ δὲν φοβοῦμαστε τίποτε. Ἄς τὰ ἀκούσῃ αὐτὰ ὁ βασιλέας».

Τὸ θάρρος, ἡ εὐκρίνεια καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ Βασιλείου ἔκανε τὸν αὐτοκράτορα νὰ τὸν σεβαστῆ καὶ νὰ μὴ τὸν ἐνοχλήσῃ πλέον,

Ὁ Μέγας Βασίλειος διακρίθηκε καὶ ὡς ἔξοχος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας. Ἐγραψε πολλὰ σοφὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία γὰ τὸν Ἀρειανισμό καὶ ἐρμηνεῖες τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐπίσης ἔκαμε καὶ λειτουργία ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ «λειτουργία τοῦ Βασιλείου». Ἡ λειτουργία αὕτη γίνεται δέκα φορές τὸ χρόνον (τίς 5 πρῶτες Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, τῆ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, τὸ Μεγ. Σάββατο, τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του). Ἀπόθανε σὲ ἡλικία 50 ἐτῶν τὴν 1ῃ Γενάρη τοῦ 379 μ.Χ. Ἡ ἐκκλησία ὀνομά-

ζει τὸν Μ. Βασίλειο **Πατέρα**, τὸν τιμᾶ ὡς ἅγιο καὶ γιορτάζει τὴ μνήμη του τὴν πρώτη Γενάρη.

Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ὁ Θεολόγος

Ὁ Γρηγόριος γεννήθηκε στὸ μικρὸ χωριὸ τῆς Καππαδοκίας Ἀριανζὸ τὸ 329 μ.Χ. Ὁ πατέρας του λεγόταν Γρηγόριος καὶ ἦταν ἐπίσκοπος στὴ μικρὴ πόλη Ναζιανζό, ἡ δὲ μητέρα του Νόννη. Ἀπὸ τοὺς γονεῖς πῆρε χριστιανικὴ ἀνατροφή καὶ ἀρκετὴ παιδείωση. Τὶς πρώτες σπουδὲς του τὶς ἔκαμε στὴ Καισάρεια καὶ στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ἀργότερα σπούδασε στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀθῆνας μαζί μὲ τὸν Μ. Βασίλειο καὶ γίνηκαν στενοὶ φίλοι.

Ὅταν τελείωσε τὶς σπουδὲς του πῆγε καὶ συνάντησε τὸ Μ. Βασίλειο στὸ ἐξοχικὸ ἔρημο μέρος ὅπου ἐμόναζε. Ἐκεῖ μαζί μὲ τὸν Μ. Βασίλειο μελέτησε τὶς γραφὲς καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.

Ὑστερα ὅμως ἀπὸ ἐπιμονὴ πρόσκληση τοῦ πατέρα του ἦρθε στὴ Ναζιανζὸ ὅπου χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ βοήθησε τὸν γέροντα πατέρα του στὶς ἐπισκοπικὲς του ἐργασίες..

Ἡ μόρφωσή του καὶ τὰ ἐξαιρετικὰ χριστιανικὰ του προτερήματα ἔκαμαν τὸ ὄνομά του τόσο γνωστὸ πού πολλές πόλεις τὸν ζητοῦσαν γιὰ ἐπίσκοπο. Αὐτὸς ὅμως δὲν δεχόταν. Καὶ μὲ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα του δὲν θέλησε νὰ μείνῃ στὴ Ναζιανζό. Τὸν τραβοῦσε ἡ μοναχικὴ ζωή,

Γρηγόριος ὁ Θεολόγος

γιά νά αφιερώση τόν ἑαυτό του στή μελέτη καί στή λατρεία τοῦ Θεοῦ.

“Όταν ὅμως οἱ Ἄρειανοί πλήθυναν στή Κωνσταντινούπολη οἱ λίγοι ὀρθόδοξοι πού ἔμειναν τόν προσκάλεσαν ἐκεῖ γιά νά ἀναλάβη τή διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας.

“Ο Γρηγόριος δέχτηκε τήν πρόσκληση καί ἦρθε στή Κων]πολη. Ἐπειδή ὅμως οἱ Ἄρειανοί, πού προστατεύονταν ἀπό τόν αὐτοκράτορα Οὐόλη, εἶχαν καταλάβει ὄλους τοὺς μεγάλους ναοὺς, ὁ Γρηγόριος ἱεουργοῦσε καί κήρυχε στό μικρὸ ναὸ τῆς Ἁγ. Ἀναστασίας. Τὸ κήρυγμά του ὅμως ἦταν τόσο ζωντανὸ καί πειστικὸ πού ὄχι μονάχα τὸ παρακολουθοῦσαν οἱ Ὀρθόδοξοι ἀλλὰ καί πολλοὶ Ἐθνικοὶ καί Ἰουδαῖοι καί Ἄρειανοὶ ἐκόμα. Στὸ ναὸ αὐτὸ ἔβγαλε καί τοὺς πέντε σπουδαίους λόγους του γιά νά ἀποδείξη καθαρά τὴν θεότητα καί τὸν Λόγον τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὀνομάστηκε καί Θεολόγος.

“Όταν γίνηκε αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ὁ Θεοδόσιος ὁ Α΄ ἔκομε τὸ Γρηγόριο Ἀρχιεπίσκοπο Κων]πόλεως.

Στὴ Δεύτερη Οἰκουμένη Σύνοδο ἦταν πρόεδρος τῆς καί καταπολέμησε τὸν Ἀρειανισμό καί τίς αἱρέσεις τοῦ Μακεδονίου καί Νεστορίου.

Στὸ ὀρχιεπισκοπικὸ θρόνο Κων]πόλεως δὲν ἔμεινε πολὺ καιρὸ γιατί ἐπιθυμοῦσε τὴν ἐρημικὴ ζωὴ τῆς νησιείας καί τῆς προσευχῆς. Γι’ αὐτὸ παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ ἀξίωμα ἐπὶ ὀρχιεπισκόπου καί πῆγε στὴν πατρίδα του Ναζιανζό, ὅπου πέρασε τὰ ὑπόλοιπα χρόνια τῆς ζωῆς του μὲ νηστείες, μελέτη καί προσευχές. Πέθανε στὰ 390 μ.Χ. σὲ ἡλικία 60 χρονῶ.

“Ο Γρηγόριος ἦταν σπουδαῖος ρήτορας καί μέγας συγγραφέας. Ἐγραψε πολλοὺς λόγους, ἐπιστολές καί ποιήματα. Ἐπειδὴ ἔμεινε στή Ναζιανζό ὀνομάζεται Ναζιανζηνός.

Ἡ ἐκκλησία τὸν τιμᾷ ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς μεγάλους πατέρες τῆς ἐκκλησίας. Τὴ δὲ μνήμη του γιορτάζει στὶς 25 Γενάρη.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας τὸ 347 μ.Χ. Μικρὸς ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα καὶ γιὰ τὴν ἀνατροφή φρόντισε ἡ ἐνάρπη μητέρα του Ἀνθούσα. Ἡ μητέρα του, καίτοι νέα εἴκοσι χρονῶ, ἀφιέρωσε ὅλη τὴ ζωὴ καὶ ὅλες τῆς τὶς φροντίδες γιὰ τὴν ἄρτια μόρφωση τοῦ μοναχογιοῦ τῆς.

Ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὸς ἔδειχνε κλίση στὴ ρητορική, ἡ μητέρα του τὸν ἔστειλε γιὰ νὰ σπουδάσῃ στὴν περίφημη ρητορική σχολὴ τῆς Ἀθήνας πού τότε σ' αὐτὴ δίδασκε ὁ ὀνομαστὸς ρήτορας εἰδωλολάτρης Λιβάνιος. Ἡ ἐξαίρετη πρόοδος του καὶ τὰ ρητορικά του προσόντα τὸν ἔκαμαν τόσο ἀγαπητὸ στὸ Λιβάνιο πού ὅταν κάποτε ρωτήθηκε ποιὸν θὰ ἄφηνε διάδοχό του στὴν διδασκαλία τῆς ρητορικῆς ἀπάντησε «θὰ ἄφηνα τὸν Ἰωάννη ἂν δὲν ἦταν Χριστιανός».

Ὅταν τελείωσε τὶς σπουδὲς τῆς ρητορικῆς στὴν Ἀθήνα γύρισε στὴν Ἀντιόχεια. Ἐκεῖ βαπτίστηκε καὶ ἐξακολούθησε τὶς σπουδὲς του στὴ Θεολογικὴ σχολὴ τῆς Ἀντιόχειας ὅπου καὶ διακρίθηκε.

Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιόχειας ἐκτιμώντας τὴ μόρφωσή του, τὴν ρητορική του δεινότητα καὶ τὴν εὐσέβειά του χειροτόνησε τὸν Ἰωάννη ἱερέα.

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Τότε ἔλαμψε ἡ χριστιανικὴ μόρφωση καὶ ἡ ρητορική ἱκανότητά του. Πλήθη κόσμου πήγαιναν νὰ ἀκούσουν τοὺς ὠραίους θρησκευτικοὺς λόγους. Τόσο δὲ γοήτευε τοὺς ἀκροατὰς του πού ἔλεγαν πῶς ἀπὸ τὸ στόμα του βγαίνει χρυσάχι καὶ τὸν ὀνόμασαν Χρυσόστομο.

Τὸ ὄνομά του γίνηκε γνωστὸ σ' ὅλο τὸ κράτος. Ὁ αὐτοκράτορας Ἀρκάδιος πληροφορημένος γιὰ τὴν ἀξία τοῦ Ἰωάννη ὅταν πέθανε ὁ τότε πατριάρχης Κων]πολης τὸν κάλεσε στὴν Κων]πολη καὶ τὸν ἔκαμε Πατριάρχη.

Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ νέα δράση τοῦ Χρυσόστομου ποὺ ὄλες του τίς δυνάμεις τίς ἀφιέρωσε γιὰ νὰ φανῆ ἀντάξιος τῆς μεγάλης θέσης ποὺ τοῦ ἐμπιστεύτηκαν. Ὁ Χρυσόστομος κυβέρνησε τὴν ἐκκλησία μὲ ἀγάπη καὶ αὐστηρότητα. Ἐφρόντισε γιὰ τὴ μὀρφωση καὶ ἀξιοπρέπεια τῶν κληρικῶν ἀμείβοντας τοὺς ἀξιους καὶ τιμωρώντας τοὺς ἀναξιους. Καυτηρίαζε μὲ τοὺς λόγους του τὸν ἀμαρτωλὸ κοινωνικὸ βίο τόσο τοῦ λαοῦ ὅσο καὶ τῶν ἀρχόντων. Ἰδιαίτερα κατάρκρινε τὰ ἐλαττώματα καὶ τὸν ἄσωτο βίο τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πλουσίων, χωρὶς νὰ λογαριάζη ἂν θὰ δυσαρροστοῦσε μ' αὐτὸ πολλοὺς ποὺ εἶχαν μεγάλες θέσεις καὶ αὐτὸ τὸν αὐτοκράτορα ἀκόμη. Πολλὲς φορές μάλιστα κατηγοροῦσε στὸ κήρυγμά του τοὺς ἄπρεπους τρόπους καὶ τὴν πολυτέλεια τῆς αὐτοκράτειρας Εὐδοξίας. Ἀκόμη φρόντισε νὰ διαδοθῆ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία στοὺς Πέρσες καὶ τοὺς Ἰνδοὺς.

Ὁ καυστικὸς αὐτὸς ἔλεγχος κατὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν πλουσίων καὶ τῆς αὐτοκράτειρας γίνηκε ἀφορμὴ νὰ ἐξοριστῆ δύο φορές. Μόλις γίνηκε γνωστὴ ἡ πρώτη ἐξορία ὁ λαὸς μὲ μεγάλες διαδηλώσεις ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἐπανάσταση ἀξίωσε ν' ἀνακληθῆ ἀπ' τὴν ἐξορία ὁ Χρυσόστομος. Ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία ἀναγκάστηκε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν λαϊκὴ ἀξίωση καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐπάνοδό του.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδό του ὁ Χρυσόστομος ἐξακολούθησε τὸ ἔργο του. Δὲν ἔπαυσε νὰ καυτηριάζη τὸ κακὸ ὅπου δῆποτε τὸ ἔβλεπε. Γι' αὐτὸ οἱ ἐχθροὶ του μὲ τὴν ὑποστήριξη τῆς αὐτοκράτειρας Εὐδοξίας πέτυχαν νὰ ἐξορισθῆ γιὰ δεύτερη φορά. Πάλι ὁ λαὸς διαμαρτυρήθηκε ὁμως δὲν κατάρθωσε τίποτε γιὰτὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία εἶχε συγκεντρώσει πολὺ στρατὸ στὴν Κων]πολη ποὺ ματαίωσε τὴν ἐξέγερση τοῦ λαοῦ.

Στὴ δεύτερη αὐτὴ ἐξορία πέθανε, ὅταν τὸν μετάφεραν

στο Πόντο, από τις κακουχίες στις 16 Νοέμβρη τοῦ 407 μ.Χ. σὲ ἡλιπία 60 ἐτῶν.

Ἀργότερα τὰ λείψανά του μετέφερε στὴν Κων]πολη ὁ αὐτοκράτορας Θεοδοσίος ὁ Β΄ ὅπου θάφτηκαν στὸ ναὸ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (27 Γενάρη).

Ὁ Χρυσόστομος δὲν ὑπῆρξε μόνο ὁ πιὸ μεγάλος καὶ ἔξοχος ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας ἀλλὰ καὶ σπουδαῖος συγγραφέας. Ἐγραψε πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, λόγους, ἐπιστολὲς καὶ ἐξηγήσεις στὴν Ἀγία Γραφή καὶ ἄλλα. Ἀκόμη ἔγραψε καὶ λειτουργία ποὺ γίνεται ὅλες τὶς γιορτὲς καὶ Κυριακὲς «**λειτουργία Χρυσοστόμου**» ἔχτὸς ἀπὸ τὶς δέκα ποὺ γίνεται ἡ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου ὅπως εἶπαμε. Ἡ ἐκκλησία γιορτάζει τὴ μνήμη στις 13 Νοέμβρη (ἡμέρα ποὺ πέθανε) καὶ στις 27 Γενάρη (ἡμέρα ποὺ μετέφεραν τὸ ἅγιο λείψανό του στὴ Κων]πολη).

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες

Ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Θεολόγος Γρηγόριος καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶναι οἱ τρεῖς ἔξοχοι κληρικοὶ ποὺ τὴ μεγάλη τους φιλοσοφικὴ καὶ θρησκευτικὴ μόρφωση τὴν ἔθεσαν στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τοὺς λόγους τους καὶ τὰ ἔργα τους ἔδειξαν πὼς δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ζήσει κατὰ Χριστὸν καὶ ὀνομάζονται «**τρεῖς Ἱεράρχες**».

Τὴν μνήμη τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν γιορτάζει ἡ ἐκκλησία στις 30 Γενάρη. Ἡ γιορτὴ αὐτὴ εἶναι καὶ γιορτὴ τῶν σχολείων. Τὸ ἀπολυτίκιο τῆς γιορτῆς εἶναι αὐτό :

«Τοὺς τρεῖς μερίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρσεύαντας, τοὺς μελιρρότους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν γῆσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι κατασδεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορρήμοσι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἔρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι, ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ προσβέουσιν».

Ο Ίουστινιανὸς καὶ τὸ χτίσιμο τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας

Τὸ 527 γίνηκε αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου ὁ Ίουστινιανὸς. Ὁ Ίουστινιανὸς ἀφοῦ κατόρθωσε νὰ ἐνώσῃ στὸ Βυζαντικὸ κράτος ὅλες τὶς ἐπαρχίες τοῦ παλίου Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἀποφάσισε νὰ κάμῃ τὸ κράτος του ἀποκλειστικὰ Χριστιανικόν. Ἔκαμε λῶϊπὸν νόμους ποὺ ἀπαγόρευαν τὶς ἄλλες θρησκείες καὶ καταδιώκονταν οἱ αἰρετικοί. Ἀνόμα μὲ νόμο ἀπαγόρευσε γὰ διδάσκουν στὶς μεγάλες σχολὲς οἱ εἰδωλολάτρεις φιλόσοφοι. Μὲ τὸ νόμο αὐτὸ κλείστηκαν ὅλες οἱ φιλοσοφικὲς σχολὲς στὴν Ἀθήνα καὶ Ἀλεξάνδρεια. Ἔτσι ἡ εἰδωλολατρεία ξεριζώθηκε, ἡ ἐθνικὴ θρησκεία ἔλειψε, κυριάρχησε ἡ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὸ Βυζαντιανὸν κράτος γίνηκε χριστιανικὸν κράτος. Γιὰ νὰ ἐξαπλώσῃ τὸ Χριστιανισμὸ στὶς διάφορες ἀπολίτιστες χώρες ἔστειλε σ' αὐτὲς χριστιανοὺς κληρικοὺς τοὺς ἱεραποστόλους. Τότε διαδόθηκε ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία στὶς Ἰνδίες καὶ τὴ Κίνα.

Γιὰ τὴν περίθαλψιν τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀσθενῶν ἔχτισε στὶς διάφορες πολιτείας πτωχοκομεῖα, γεροκομεῖα, ὄρφανοτροφεῖα.

Γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ ἔχτισε ναοὺς ὠραίους καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ σὲ ἄλλες πόλεις καὶ προπάντων στὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους τὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἀπὸ τοὺς ναοὺς ποὺ χτίστηκαν ἀπὸ τὸν Ίουστινιανὸν ξεχωρίζει ὁ ναὸς τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας στὴ Κωνσταντινούπολη.

Τὸ ναὸ αὐτὸ πρῶτος ἔχτισε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ὅταν ὅμως στάλθηκε ἐξορία ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κήκε ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ εἶχε ξεσηκωθῆ γιὰ νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐξορία τοῦ λατρευτοῦ του Πατριάρχου. Κατόπιν ξαναχτίστηκε. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ίουστινιανοῦ σὲ μιὰ ἐπανάσταση ξαναπυρπολήθηκε.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν ὁ Ίουστινιανὸς ἀποφάσισε νὰ ξαναχτίσῃ τὸ ναὸ πῶς μεγάλο καὶ μὲ νέο σχέδιον ποῦ

τὸ ἔκαμαν δύο ἔξοχοι μηχανικοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Ἰσίδωρος καὶ ὁ Ἀνθέμιος. Γιὰ νὰ τελειώσῃ ὅλο τὸ ἔργο χρειάστηκαν πέντε χρόνια 1000 ἐργάτες καὶ ξοδεύτηκαν 400 ἑκατομμύρια σημερινές χρυσές δραχμές. Πολύτιμα πετράδια, ἔξοχα μωσαϊκὰ καὶ ἄλλα ὀριστουργήματα τέχνης στόλιζαν τὸ ναό. Ὁ ναὸς αὐτὸς ἔχει σχῆμα σταυροῦ. Ἡ στέγη του στηρίζεται σὲ τέσσαρες μεγάλους στύλους καὶ καταλήγει σὲ ἓνα μεγάλο θόλο πὺλ λέγεται τροῦλος. Ἀπὸ τὸ ναὸ αὐτὸ βγήκε ὁ ρυθμὸς τῶν ναῶν πὺλ λέγεται Βυζαντινὸς ρυθμὸς.

Στὴν αὐλὴ τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ ἦταν μιὰ κρήνη ὅπου βάφτιζαν οἱ πιστοὶ τὰ δάχτυλά των πρὶν μποῦν μέσα.

Ἐπάνω ἀπὸ τὴ κρήνη ἦταν αὐτὴ ἡ ἐπιγραφή :

ΝΙΨΘΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ

πὺλ διαβάζεται ἴδια ἀπὸ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά (μαρκινική ἐπιγραφή).

Ὁ ναὸς τελείωσε τὸ 537 καὶ θεωρεῖται ἓνα ὀριστούργημα τέχνης. Τὴν ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τὴν ὥρα πὺλ ὁ Ἰουστινιανὸς ἔμπαινε μέσα μαζί μὲ τὸν Πατριάρχη ἀπὸ εὐχαρίστηση καὶ θαυμασμὸ φώναξε «Νενίκηκά σε Σολομών», δηλαδὴ «Σολομώντα ἔχπισα καλύτερο ναὸ ἀπὸ κείνο, πὺλ ἔχτισες σὺ στὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἀπὸ τὸ 1453 πὺλ κυριεύτηκε ἡ Κων]πολη ἀπὸ τοὺς Τούρκους ὁ ναὸς αὐτὸς ἔχει μετατραπῆ σὲ Τζαμί (Τούρκικη ἐκκλησία) ὅπου ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ λατρεύεται ὁ Μωάμεθ.

Ὁ Ἡράκλειος

α) Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος

Ὅταν ὁ αὐτακράτορας τοῦ Βυζαντίου Ἡράκλειος εἶχε ἐκστρατεύσει στὴν Ἀσία γιὰ νὰ παλεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κράτους τοὺς Πέρσας, ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ κράτους οἱ Ἀβανοὶ συνεννοημένοι μὲ τοὺς Πέρσες πολιορκήσαν τὴν Κων]πολη μὲ πολυάριθμο στρατὸ καὶ στόλο. Πίστεψαν πὺλ ἦταν εὐκαιρία τώρα πὺλ ἔλειπε ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα ὁ αὐ-

τοκράτορας με τὸν στρατό του νὰ καταλάβουν τὴν βασιλεύουσα πόλη.

Ὁ κίνδυνος ἦταν μεγάλος. Ὁ Πατριάρχης ὅμως Σέργιος με τὸν πρωθυπουργὸ Βῶκο κάλεσε ὅλο τὸ λαὸ νὰ δπλαιστῆ καὶ νὰ ἀμυνθῆ κατὰ τῶν ἐχθρῶν γιατί ἔχει τὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου ποὺ ἦταν ἡ προστάτρια τῆς πόλης. Οἱ ἐχθροὶ δὲν πέτυχαν τὸ σκοπὸ τους, νικήθηκαν καὶ ἔφυγαν.

Ἡ νίκη αὐτὴ ποὺ ἔσωσε τὴν Κων/πολη καὶ τὸν Ἑλληνισμό ἀπὸ μεγάλο κίνδυνο κερδίσθηκε ἀπὸ τὴν ἀντρεία ποὺ ἔδειξε ὁ λαὸς γιατί πίστευε στὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου ποὺ ἦταν προστάτρια τῆς Πόλης.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ νίκη ὅλος ὁ λαὸς ἔτρεξε στὸ ναὸ καὶ ὄρθιος ἔψελνε ὕμνους εὐχαριστίας πρὸς τὴν Ὑπέρμαχο Θεοτόκο γιὰ νὰ δεῖξη τὴν εὐγνωροσύνη του.

Ἀπὸ τότε γίνθηκε ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 τροπάρια καὶ ποὺ χαιρετίζουν καὶ ὕμνουν τὴν Θεοτόκο (χαιρετισμοὶ τῆς Θεοτόκου). Τὰ τροπάρια αὐτὰ λέγονται οἴκοι καὶ τελειώνουν με τὴν φράση «χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».

Κάθε Παρασκευὴ τὶς τέσσερις πρώτες ἐβδομάδες τῆς Μ. Σαρακοστῆς ψέλνονται στίς ἐκκλησίες ἕξι οἴκοι. Τὴν δὲ Παρασκευὴ τῆς πέμπτης βδομάδας ψέλνεται ὁλόκληρος ὁ ἀκάθιστος ὕμνος.

Τὶς ἡμέρες αὐτὲς ψέλνεται καὶ τὸ τροπόριο αὐτό :

«Τῆ Ὑπερμάχῳ στρατηγῶν τὰ νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δειπῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου Θεοτόκε. Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδόνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι «χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».

β) Ὑψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

Ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος ὕστερα ἀπὸ σκληροὺς ἀγῶνες νίκησε τοὺς Πέρσες. Με τὴ συνθήκη ποὺ ἔκαμε μαζί τους τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν τὸν Τίμιο σταυρὸ ποὺ εἶχαν ἄλλοτε ἀρπάξει ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς Ἄναστασεως στὰ Ἱεροσόλυμα.

“Υστερά από την νίκη ο Ἡράκλειος γύρισε με τὰ στρατεύματά του στην Κων(σταντινού)πολη (628). Τὸν ἄλλο χρόνο πήγε σιὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὕψωσε με μεγάλη τελετὴ τὸν Τίμιο Σταυρὸ στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ στίς 14 Σεπτέμβρη 629. Ἀπὸ τότε ὀρίστηκε νὰ γιορτάζεται ἡ γιορτὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ γιὰ τὸ βρέσιμό του ἀπὸ τὴν Ἀγία Ἐλένη καὶ γιὰ τὴν ὕψωσή του πάλι στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως ἀπὸ τὸν Ἡράκλειο.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ψέλνεται τὸ τροπάριο :

«Σῶσον Κίριε τὸν λαόν Σου καὶ ἐδόξησον τὴν κληρονομίαν Σου, νίκας τοῖς εὐσεβέσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα».

Μοναχικὸς Βίος

α) Ἀσκητές. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος

Ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους μερικοὶ χριστιανοὶ ἄντρες καὶ γυναῖκες ἀφιέρωσαν ὅλη τους τὴν ζωὴ στὴ μελέτῃ τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ σὲ προσευχὲς καὶ νηστείες. Ἔτσι νόμιζαν πὼς ζοῦσαν πλησιέστερα πρὸς τὸ θεό, μακρὰν ἀπὸ τὴν κοσμικὴ ζωὴ.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅμως τῶν διωγμῶν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς τέτοιους χριστιανοὺς ἀφῆναν τίς πόλεις πῆγαιναν σὲ μακρινοὺς ἔρημους τόπους καὶ ἐκεῖ ζοῦσαν μόνοι, με προσευχὲς καὶ νηστείες. Γιὰ κατοικία τους χρησιμοποιοῦσαν σπηλιὰς ἢ μικρὰς καλύβες. Οἱ χριστιανοὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται ἐρημίτες ἢ ἀσκητές. Ἡ ζωὴ τους ἦταν ἀφιερωμένη στὴ λατρεία τοῦ θεοῦ.

Πρῶτος ἀσκητὴς ποὺ ἐξῆσε στὴν Ἔρημο τῆς Αἰγύπτου 97 ὀλόκληρα χρόνια μέσα σὲ μιὰ πέτρινη σπηλιὰ ἦταν ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴ Θηβαῖδα τῆς Αἰγύπτου.

Ἐπίσης ξακουσμένος ἀσκητὴς ἦταν ὁ ἅγιος Ἀντώνιος. Καταγόταν ἀπὸ πλοῦσια οἰκογένεια τῆς Ἄνω Αἰγύπτου. Νέος μοίρασε τὴν περιουσία του στοὺς φτωχοὺς καὶ πῆγε στὴν Ἔρημο τῆς Αἰγύπτου ὅπου ἀσκήτεψε ὡς τὸ τέλος τῆς

ζωής του. Ἡ φήμη του ξαπλώθηκε σὲ ὅλη τὴν Αἴγυπτο καὶ πλήθη κόσμου ἔρχονταν στὴν ἔρημο γιὰ νὰ ἀκούσουν τὴν διδασκαλία του καὶ τίς σοφές συμβουλές του. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσκητείας του δυὸ φορές μόνο κατέβηκε στὴν

Ἀλεξάνδρεια γιὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς χριστιανούς, τὴν ἐποχὴ ποὺ γίνηκε ὁ διωγμὸς τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ ὅταν τάραζε τὴν ἐκκλησία ἢ αἵρεση τοῦ Ἄρειου.

Πέθανε στὴν ἔρημο ὅπου ἀσκήτευε στὶς 17 Γενάρη τοῦ 358 σὲ ἡλικία 105 χρονῶ. Ἡ ἐκκλησία τὸν τιμᾷ ὡς ἅγιο

καί γιορτάζει τή μνήμη του τήν ημέρα τοῦ θανάτου του 17 Γενάρη.

Ἀπό τούς ἀσκητές εἶναι καί ὁ **Συμεὼν** πού ὀνομάζεται **στυλίτης**. Αὐτός καταγόταν ἀπό τήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας καί 30 χρόνια τῆς ζωῆς του πέρασε ἐπάνω σέ ἕνα στύλο διδάσκοντας τὸ λόγο τοῦ θεοῦ.

β) Μοναχοί. Μοναστήρια

Ὁ μαθητής τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου **Παχούμιος** πού γίνηκε καί αὐτός ἀσκητής κράτησε μαζί του πολλοὺς μαθητές του πού ἤθελαν νά ζήσουν ἀσκητικό βίο. Ἔτσι γίνηκε συνήθεια ὅσοι ἤθελαν νά ζοῦν μακρὰν ἀπὸ τὸν κόσμο ἀφοσιωμένοι στή μελέτη τῶν ἱερῶν βιβλίων ἢ σέ προσευχὲς καί νηστείες νά μένουν μαζί κάμνοντας ἔτσι μικρὲς κοινόβιες κοινότητες. Οἱ τέτοιοι ἀσκητές ὀνομάζονται **μοναχοί** καί τὰ μέρη πού ἔμεναν **μοναστήρια**, ὁ δὲ διευθυντὴς ἡγούμενος. Ὑπῆρχαν μοναστήρια ἀντρῶν καὶ μοναστήρια γυναικῶν. Τὸ πρῶτο μοναστήριον ἀνδρῶν ὀργανώθηκε ἀπὸ τὸν Παχώμιο καί τὸ πρῶτο μοναστήριον γυναικῶν ἀπὸ τὴν ἀδελφὴ τοῦ Παχωμίου. Ἔτσι δημιουργήθηκε ὁ μοναχικὸς λεγόμενος βίος καί ἰδρύθηκαν σιγὰ σιγὰ πολλὰ μοναστήρια ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ὡς τὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ὁ μοναχικὸς βίος διαδόθηκε στήν Παλαιστίνη, στή Συρία καί τὴ Μ. Ἀσία. Τὰ μοναστήρια αὐτὰ ἦταν τὰ κέντρα πραγματικῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καί γίνηκαν τὰ φυτώρια τῆς θεραπείας τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος πού ἐπισκέφτηκε τὰ μοναστήρια τῆς Αἰγύπτου, τῆς Συρίας καί τῆς Παλαιστίνης καί εἶδε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν ἔγραψε γιὰ νά προσαρμόσῃ τὴ μοναχικὴ ζωὴ στὸ πνεῦμα τῶν κανόνων καί τῶν δογμάτων τῆς θρησκείας τὸν **κανονισμὸ τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν**.

Στὸν κανονισμὸ αὐτὸ λεπτομερῶς καθορίζονται τὰ πολλὰ καθήκοντα τῶν μοναχῶν **χριστιανῶν**. Ἀπ' αὐτὰ ξε-

χωρίζονται τρία ἢ ἐγκράτεια, ἢ ὑπακοὴ στὸν ἡγούμενο καὶ ἡ ἀχτημοσύνη.

Ὁ κανονισμὸς αὐτὸς ἔχει ὡς σήμερα ἰσχύ στὰ μοναστήρια.

Εἰκονομάχοι.—Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας

Τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας διατάραξε ἀπὸ τὸ ἔτος 700 μ.Χ. τὸ ζήτημα τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους ὅταν πλέον εἶχε διαδοθῆ καὶ στερεωθῆ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ εἶφαν χριστιανὸι κρατοῦσε οὐνήθεια νὰ στολιζώνται μὲ τις εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων. Τοῦτο γίνηκε γιὰ νὰ θυμᾶται ὁ κόσμος βλέποντας τις εἰκόνες τις καλῆς πράξεις τῶν εἰκονιζομένων ἁγίων καὶ νὰ μιμῆται τὸν ἕναρετο καὶ χριστιανικὸ βίον τους.

Ἡ ἐκκλησίαι δίδασκε πῶς ὁ λαὸς ἔπρεπε νὰ προσκυνῆ τις εἰκόνες νὰ τις τιμᾶ καὶ νὰ τις σέβεται.

Πολλοὶ ὁμως ἀμόρφωτοι Χριστιανοὶ ἀντὶ νὰ τιμοῦν τις εἰκόνες νὰ τις προσκυνοῦν καὶ νὰ τις σέβωνται, λάτρευαν αὐτὰς τοῦτες τις εἰκόνες σὰν αὐτὰς νὰ ἦταν οἱ εἰκονιζόμενοι ἅγιοι καὶ πίστευαν πῶς ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴ λατρεία τους. Ἐτοί ἕνας τύπος νέας εἰδωλολατρείας δημιουργήθηκε στὴ Χριστιανικὴ ἐκκλησίαι. Οἱ πῖο μορφωμένοι χριστιανοὶ προσπάθησαν μὲ τις συμβουλές τους νὰ διορθώσουν τὸ ἄτοπο αὐτὸ μὰ οἱ προσπάθειές του ἔμειναν ἄκαρπες. Ὁ ἀμόρφωτος λαὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ λατρεύη τις εἰκόνες. Ὁ αὐτοκράτορας Λέοντας ὁ Γ' γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ ἔκαμε νόμο πού ἀπαγόρευε τὴν λατρεία τῶν εἰκόνων πιστεύοντας πῶς ἔτσι θὰ τὸ σταματοῦσε. Μὰ τὸ κακὸ ἐξακολουθοῦσε καὶ ὕστερα ἀπ' τὸ νόμο αὐτό. Τότε ἀναγκάστηκε μὲ νέο νόμο νὰ διατάξῃ τὴν ἀφαίρεση τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀπὸ τοὺς ναοὺς. Ὁ νόμος ὁμως αὐτὸς ἀναστάτωσε τὸ λαὸ, πού χωρίστηκε σὲ δυὸ στρατόπεδα τοὺς εἰκονομάχους πού ἤθελαν τὴν ἀφαίρεση τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ τοὺς εἰκο-

νολάτρες που έξακολουθοῦσαν τὴν λατρεία τῶν εἰκόνων.

Τὸ κακὸ δυνάμωσε ὅταν γίνηκε αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντιτικοῦ κράτους ὁ γιὸς τοῦ Λέοντα τοῦ Γ' Κωνσταντῖνος ὁ Ε'. Αὐτὸς ὄχι μόνον ἀπαγόρευσε νὰ ὑπάρχουν εἰκόνες στοὺς ναοὺς ἀλλὰ καταδίωξε σκληρὰ τοὺς εἰκονολάτρες λαϊκοὺς καὶ κληρικοὺς. Πολλές χιλιάδες φυλακίστηκαν ἢ ἐξορίστηκαν καὶ θανατώθηκαν γιατί ἐξακολουθοῦσαν φανερά ἢ κρυφὰ νὰ λατρεύουν τὶς εἰκόνες.

Ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἢ Ἀθηναία γιὰ νὰ σταματήσει τὸ κακὸ κάλεσε τὸ 787 τὴν ἑβδομῆ Οἰκουμενικῆ Σύνοδο στὴ Νίκαια γιὰ νὰ τακτοποιήσει τὸ ζήτημα αὐτό.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀποφάσισε τὴν ἀναστήλωση τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ κανόνισε πῶς οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ τιμοῦν καὶ νὰ προσκυνοῦν τὶς εἰκόνες τῶν ἁγίων, ὄχι ὅμως καὶ νὰ τὶς λατρεύουν, γιατί ἡ λατρεία ἀνήκει μόνο στὸ Θεό. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ δὲν τελείωσε τὸ ζήτημα τῶν εἰκόνων. Ἄλλοι εἰκονομάχοι αὐτοκράτορες ἔβγαλαν τὶς εἰκόνες ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες καὶ ὁ διχασμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσε. Τέλος ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα συγκάλεσε Σύνοδο τὸ ἔτος 842 στὴ Κωνσταντινούπολη, γιὰ νὰ λύσῃ τελειωτικὰ τὸ ζήτημα τῶν εἰκόνων. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐπικύρωσε τὴν ἀπόφαση τῆς ἑβδομῆς Συνόδου τῆς Νίκαιας, δηλαδή κανόνισε νὰ ἀναστηλωθοῦν οἱ εἰκόνες στοὺς ναοὺς ἀλλὰ ὅρισε πῶς οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν μόνο νὰ τιμοῦν καὶ νὰ σέβωνται τὶς εἰκόνες καὶ ὄχι νὰ λατρεύουν αὐτές. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ὅρισε νὰ γιορτάζεται τὸ γεγονός αὐτό, δηλαδή ἡ ἀναστήλωση τῶν ἁγίων εἰκόνων, τὴν Κυριακὴ τῆς πρώτης βδομάδας τῆς Μ. Σαρακοστής. Ἡ Κυριακὴ αὐτὴ λέγεται Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ ἀπολυτίκιό τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι αὐτό :

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν, Ἀγαθὲ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἠυδόκησας σαρκὶ ἀνελεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ὅση οὐδὲ ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ ὄθεν εὐχαρίστως βοῶμέν σοι· χαρᾶς ἐκπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν Κόσμον».

Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν

Οἱ Χριστιανικὲς ἐκκλησίαι διοικοῦνταν ἀπὸ τοὺς Πατριάρχες. Σὲ κάθε Πατριαρχεῖο ὑπῆρχε ἡ σύνοδος ποὺ τακτοποιοῦσε μὲ ἀποφάσεις τῆς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Ὁ κάθε Πατριάρχης δὲν μποροῦσε νὰ παίρνη μέρος ἢ νὰ ἀνακατεῦεται στὶς ὑποθέσεις τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἄλλου Πατριάρχου.

Ὅταν ὁμως παρουσιάζονταν ζητήματα μεγάλα ποὺ ἦταν ἀνάγκη νὰ τὰ συζητήσουν μὲ προσοχὴ τότε συνέρχονταν οἱ λεγόμενες οἰκουμενικὲς σύνοδοι. Στὶς συνόδους αὐτὲς ἔπαιρναν μέρος ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ὅλων τῶν Πατριαρχείων.

Τὴν ἐκκλησιαστικὴ αὐτὴ τάξη ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους (200 μ.Χ.) δὲν τηροῦσε πάντοτε ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης ποὺ λεγόταν Πάπας.

Μὲ τὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Δυτικὴ Εὐρώπῃ οἱ Πάπες ἀπόχτησαν ὄχι μόνον μεγάλη δύναμη ἐκκλησιαστικὴ, γιὰτὶ εἶχαν στὴ δικαιοδοσία τους πολλὰς ἐκκλησίες, ἀλλὰ τεράστια πολιτικὴ δύναμη. Ὅλοι οἱ ἡγεμόνες τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης θεωροῦσαν τὸν Πάπα σὰν προϊστάμενό τους.

Αὐτὸ γέννησε στὸν Πάπα τὴ φιλοδοξία νὰ πετύχῃ νὰ ἀναγνωριστῆ προϊστάμενος ὅλων τῶν Πατριαρχείων καὶ νὰ θεωρεῖται αὐτὸς μόνος ἀρχηγὸς ὅλων τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, μὲ τὴ δικαιολογία πὼς ὁ Πατριάρχης Ρώμης εἶναι διάδοχος τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων τοῦ Πέτρου, ποὺ δίδαξε καὶ πέθανε στὴ Ρώμῃ καθὼς εἶδαμε.

Ἔτσι γεννήθηκε ψυχρότητα μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ξεχωριστὰ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρώμης.

Ὁ Πάπας τῆς Ρώμης πάντα ἔβρισκε ἀφορμὴ νὰ ἐπεμβαίνει στὰ ζητήματα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸ ὁμως ἦταν ἀντικανονικὸ καὶ ἀπαράδεκτο ἀπὸ τοὺς λοιποὺς

Πατριάρχες. Ἡ ψυχρότητα μεγάλωνε καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν ἐκκλησιῶν φαινόταν ἄμεσος καὶ σύντομος.

Δύο ὁμως ἐνέργειες τοῦ Πάπα εἶχαν ἀποτέλεσμα τὸ σχίσμα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ σὲ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ σὲ Δυτικὴ ἢ Καθολικὴ Ἐκκλησία.

α) Τὸ 857 Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ὁ Ἰγνάτιος, εὐσεβὴς καὶ μορφωμένος κληρικός, ἀλλὰ ἀπότομος καὶ σκληρός. Ὁ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς ζήτησε ἀπὸ τὸν ἐπίτροπο τοῦ ἀνήλικου αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Γ' στρατηγοῦ Βάρδα νὰ παυτῆ ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος καὶ ν' ἀντικατασταθῆ.

Ὁ Βάρδας ἔπαυσε τὸν Ἰγνάτιον καὶ ἀνάδειξε Πατριάρχη τὸ σοφὸ Φώτιο ποῦ ἦταν ὡς τότε λαϊκὸς καὶ πέρασε ὅλες τῆς βαθμίδες τῆς ἱεροσύνης σὲ ἕξι ἡμέρες.

Οἱ ὀπαδοὶ ὁμως τοῦ Ἰγνατίου ἰσχυρίζονταν καὶ διάδιδαν πὼς ἡ χειροτονία τοῦ Φωτίου σὲ Πατριάρχη γίνηκε παρὰ τοὺς κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ αὐτοκράτορας τότε συγκρότησε σύνοδο στὴ Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο. Στὴ σύνοδο αὐτὴ κλήθηκε νὰ λάβῃ μέρος καὶ ὁ Πάπας.

Ὁ τότε Πάπας τῆς Ρώμης Νικόλαος ἔστειλε δύο ἀντιπροσώπους καὶ μὲ ἐπιστολὴ του δήλωνε στὸν αὐτοκράτορα πὼς ἡ ἐκλογή τοῦ Φωτίου εἶναι ἀντικανονικὴ καὶ δὲν μπορεῖ ἀμέσως νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ. Ἄφηνε δηλαδὴ μὲ τὴν ἐπιστολὴ του νὰ νοηθῆ πὼς εἶναι οὗτος ὁ ἀνώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχοντας καὶ ἀπ' αὐτὸν ἐξαρτᾶται ἡ θέση τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ἡ σύνοδος ποῦ συγκροτήθηκε παραδέχτηκε πὼς ἡ ἐκλογή τοῦ Φωτίου εἶναι σύμφωνη πρὸς τοὺς κανόνες τῆς ἐκκλησίας. Στὴν ἀπόφαση αὐτὴ συμφώνησαν καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα.

Ὅταν ὁ Πάπας Νικόλαος ἔμαθε τὴν ἀπόφαση τῆς συνόδου αὐτῆς τιμώρησε τοὺς ἀντιπροσώπους του μὲ ἔξορία καὶ δήλωσε πὼς δὲν ἀναγνωρίζει τὸν Φώτιο κανονικὸ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκαμε δηλαδὴ μιὰ ἀπροκάλυπτη ἐπέμβαση στὴν ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ποῦ ἔκαμε ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας νὰ πειστοῦν πὼς ἡ φιλοδοξία «αἱ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Πάπα ἦταν ἀθεράπευτες καὶ οἱ σχέσεις

τους με αὐτὸν δὲν μποροῦσαν στὸ ἔξῃς νὰ εἶναι εἰρηνικές.
β) Τὸ Πατριαρχεῖο Κων/πολης εἶχε κατορθώσει με-
τὸς ἱεραποστόλους Μεθόδιο καὶ Κύριλλο νὰ διαδώσῃ τὸν
Χριστιανισμό στὴ Βουλγαρία καὶ νὰ βαπτιστῇ καὶ νὰ γίνῃ
χριστιανὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων Βόγορις. Τὴν ὀρ-
γάνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Βουλγαρίας ἔκασταν κληρικοὶ
τοῦ Πατριαρχείου Κων/πολης καὶ ἔτσι ἡ Βουλγαρικὴ ἐκ-

Ὁ Πατριάρχης Φώτιος

κλησία διευθυνόταν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κων/πολης. Ὁ
Πάπας ὅμως ἔστειλε ἰδιόκτους τοῦ ἱεραποστόλου στὴ Βουλ-
γαρία καὶ μ' αὐτούς ἔπεισε τὸν Βόγοριν νὰ ἀναγνώρισῃ
τὸν Πάπα ὡς ἀρχηγὸ τῶν Βουλγαρικῶν ἐκκλησιῶν μετὰ τὴ
συκοφαντία πὼς ἂν ἔμενε ἡ Βουλγαρικὴ ἐκκλησία στὴ δι-
καιοδοσίᾳ τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως θὰ ὑποδουλω-
νόταν τὸ Βουλγαρικὸ κράτος στὸ Βυζάντιο.

Ἄκόμη ὁ Πάπας ἄρχισε μόνος του καὶ χωρὶς ἀπόφαση οἰκουμενικῆς συνόδου νὰ κάμῃ σοβαρὲς τροποποιήσεις καὶ στὸ σύμβολο τῆς πίστεως (πῶς τὸ ἅγιο πνεῦμα ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ) καὶ στὴ τέλεση τῶν μυστηρίων.

Οἱ πράξεις αὐτές, οἱ ἐνεργεῖες καὶ ἡ διαγωγή τοῦ Πάπα δὲν μπορούσαν νὰ ἀφήσουν ἀδιάφορο τὸ Πατριαρχεῖο Κων]πολης.

Ὁ Φώτιος συγκάλεσε σύνοδο στὴ Κων]πολη τὸ 867 γιὰ νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ γι' ὅσα ἔκαμε ὡς τότε ὁ Πάπας. Στὴ σύνοδο αὐτὴ πήραν μέρος 1000 ἀντιπρόσωποι τῶν ἐκκλησιῶν. Ἡ σύνοδος ὁμόφωνα ἀποδοκίμασε τὸν Πάπα καὶ τίς ἐνεργεῖες του καὶ ἀποφάσισε νὰ διακοποῦν οἱ φιλικὲς σχέσεις μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τῆς συνόδου ὁ Πάπας ἐξακολουθοῦσε νὰ φέρεται περιφρονητικὰ πρὸς τὴν ἀδελφὴ ἀνατολικὴ ἐκκλησίᾳ. Οἱ προσπάθειες ποὺ γίνονταν γιὰ συμφιλίωση τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀποτύχαιναν ἀπὸ μέρους τοῦ Πάπα.

Τὸ ἔτος 1054 Πατριάρχης Κων]πολης ἦταν ὁ **Μιχαὴλ Κηρουλάριος**. Ὁ Κηρουλάριος σὲ συνεννόηση μὲ τὸν αὐτοκράτορα θέλησε νὰ καταβάλλῃ μιὰ ἀκόμη προσπάθεια γιὰ τὴ συμφιλίωση τῶν δύο ἐκκλησιῶν. Συγκρότησε λοιπὸν σύνοδο στὴ Κων]πολη καὶ προσκάλεσε καὶ τὸν Πάπα νὰ στείλῃ ἀντιπρόσωπους γιὰ νὰ συζητηθοῦν τὰ ἐκκρεμῆ ζητήματα καὶ νὰ βροῦν τρόπο συμφιλίωσης τῶν ἐκκλησιῶν.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα φέρθηκαν πολὺ ἄπρεπα πρὸς τὸ Πατριάρχῃ καὶ μὲ ἐντολὴ τοῦ Πάπα ἔθεσαν ὄρο συμφιλίωσης χωρὶς συζήτηση νὰ ἀναγνωριστῇ ὁ Πάπας ὁ μόνος ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔτσι νὰ ὑποταχθῇ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησίᾳ στὴ Δυτικῇ.

Ἡ ἀξίωση αὐτὴ τοῦ Πάπα, ὅπως ἦταν ἐπόμενο, δὲν γίνηκε δεκτὴ, οἱ δὲ ἀντιπρόσωποι του μῆκαν μιὰ μέρα στὸ Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ κατάθεσαν ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα ἀφορισμὸ κατὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλη-

σίας. Έτσι πιά γίνηκε φανερό πώς ήταν αδύνατη ή συμφιλίωση και ή ένότητα τών δύο ἐκκλησιών. Ἀμέσως ή σύνοδος πήρε απόφαση νά ἀφορίση τόν Πάπα και τούς ὀπαδούς του και νά διακόψη κάθε σχέση μαζί του.

Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἔκαμε ὀριστικό τὸ σχίσμα τών ἐκκλησιών, τὸν χωρισμό τους δηλαδή σέ Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία και σέ Δυτική (καθολική ἐκκλησία).

Τὴν ἀπόφαση τῆς συνόδου αὐτῆς παραδέχτηκαν ὅλες οἱ ἐκκλησίες τῆς Ἀνατολῆς (τά τέσσερα Πατριαρχεῖα) ποὺ ἀποτελοῦν ἀπὸ τότε τὴν Ὁρθόδοξη Ἀνατολική Ἐκκλησία.

Ο Χριστιανισμὸς διαδίνεταιι στοὺς Σλαύους και τοὺς Ρώσους

Τὴ χριστιάνικὴ θρησκεία στή Βαλκανικὴ Χερσόνησο (Βουλγαρία, Σερβία, Ἀλβανία) διάδοσαν οἱ ἱεραπόστολοι Μεθόδιος και Κύριλλος ποὺ ὀνομάστηκαν ἀπόστολοι τών Σλαύων.

Στὴ ταχύτερη ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στοὺς Σλαύους βοήθησε ή μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου και τών λοιπών ἱερῶν βιβλίων ἀπὸ τοὺς δυὸ ἱεραποστόλους στή σλαυϊκὴ γλῶσσα.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Φωτίου, καθὼς εἶδαμε, ή Σλαυϊκὴ χριστιανικὴ ἐκκλησία διοικιόταν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κων/πολης. Ὑστερα ἀποσχίστηκε ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κων/πολης και ἀναγνώρισε ἀρχηγό της τὸν Πάπα και ἐξαρτιόταν ἀπ' αὐτόν.

Στὴ Σκυθία (Ρωσία) πρῶτος κήρυξε τὸ Χριστιανισμὸ ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας. Ἡ χριστιανικὴ ὁμως ἐκκλησία στή Ρωσία δὲ στερεώθηκε ἀπὸ τοὺς πρῶτους χριστιανικούς χρόνους. Πολὺ ἀργότερα τὸ 955 γίνηκε χριστιανὴ ή αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας Ὁλγα ἀλλὰ και τότε ὁ χριστιανισμὸς δὲν πήρε ἐξάπλωση στὴν ἀπέραντὴ αὐτὴ χώρα. Ὅταν ὁμως τὸ 988 γίνηκε χριστιανὸς ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρωσίας Βλαδίμηρος ποὺ πήρε σύζυγο τὴν Ἄννα τὴν

ἀδελφή τοῦ αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διαδόθηκε σὲ ὅλη τὴ Ρωσσία.

Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση στὴ Δύση

α) Οἱ διαφορὲς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας

Ὑστερα ἀπὸ τὸ σχίσμα φάνηκαν ξεκάθαρα οἱ διαφορὲς ποὺ ὑπῆρχαν ἀνάμεσα στὴν ἀνατολικὴ ὀρθόδοξη ἐκκλησία καὶ στὴ δυτικὴ ἐκκλησία.

α) Ἡ διοίκηση τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας γινόταν μόνον ἀπὸ τὸν Πάπα, ποὺ μόνος ἀποφάσιζε γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα τῶν ἐκκλησιῶν χωρὶς σύνοδο. Ὅλοι οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ παραδέχονταν καὶ ἐκτελοῦσαν τὶς διαταγὲς τοῦ Πάπα ποὺ θεωροῦταν ἀλάθητος.

β) Ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία αὐθαίρετα καὶ ἀντίθετα στὶς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τροποποίησε τὸ σύμβολο τῆς πίστεως καὶ πρόσθεσε πῶς τὸ ἅγιο Πνεῦμα «ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ».

γ) Ἀκόμη μεταρρύθμισε πολλὰ μυστήρια καὶ τελεῖ αὐτὰ κατὰ διάφορο τρόπο, π.χ. τὸ βάπτισμα τὸ τελεῖ μὲ ραντισμό. Χώρισε τὸ χρίσμα ἀπὸ τὸ βάπτισμα. Στὸ μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας μεταχειρίζεται μόνον ἄρτο ἄζυμο (χωρὶς μαγιά).

δ) Γιὰ λόγους ἐπιδειξεως καὶ ἐντυπώσεως, ὄρισε πολλές γιορτὲς καὶ ἐπιδειχτικὲς τελετές.

ε) Ὁ Πάπας ἔχει δικαίωμα μὲ ἀπλὴ διαταγὴ του νὰ κηρύσσει ἀγίους.

Τὰ αἷτια τῆς μεταρρύθμισης

β) Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση

Οἱ Πάπες ἐχτὸς ἀπὸ τὶς αὐθαίρετες ἀλλαγὲς ποὺ ἔκαμαν στὰ ζητήματα τῆς Διοίκησης τῆς ἐκκλησίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας ζοῦσαν οἱ περισσότεροι μὲ τοὺς πο-

λυάριθμους φίλους τους κληρικούς, πού ἦταν κοντά τους, ζωὴ πολυτελῆ καὶ πολυδάπανη καὶ πολλές φορές ἄσωτη καὶ σκανδαλώδη. Γιὰ νὰ οἰκονομοῦν τὰ πολλὰ χρήματα, πού χρειάζονταν γιὰ τὴν τέτοια ζωὴ τους, ἐφάρμοσαν ἓνα ἀντιχριστιανικὸ μέσο τὰ **συχωροχάρτια**. Ἔτσι ἄφηναν νὰ πιστεῦν ὁ ἀμόρφωτος λαὸς πὼς δὲν χρειάζεται μετάνοια γιὰ νὰ συχωρεθοῦν οἱ ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ Θεὸ παρά μόνο χρήματα. Ἀγοράζοντας δηλαδή ἓνα συχωροχάρτι τακτοποιόταν ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ λάβαινε συχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν του.

Πολλοὶ μορφωμένοι χριστιανοὶ μὲ λύπη τους ἔβλεπαν τὸ κατάντημα τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας καὶ ποθοῦσαν ἀλλαγὴ καὶ διόρθωση τοῦ κακοῦ.

Ὅσοι ὅμως τολμοῦσαν νὰ κατακρίνουν φανερά τὴν κατάσταση αὐτὴ καταδιώκονταν ἀπὸ τοὺς κληρικούς σὰν αἰρετικοὶ καὶ καταδικάζονταν σὲ θάνατο ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια (Ἱερὴ Ἐξέταση).

Τὸ κακὸ ὅμως ὄλο καὶ μεγάλωνε καὶ ὅταν ἦταν Πάπας ὁ Λέοντας ὁ Γ' πῆρε τέτοια ἔχταση πού ξεπέρασε τὰ ὅρια κάθε ἀνοχῆς. Αὐτὸς ἔστειλε ἀντιπρόσωπους του σ' ὅλες τὶς χῶρες τῆς Εὐρώπης γιὰ νὰ πουλοῦν συχωροχάρτια μὲ τὸ σακκί.

Ἡ Λούθηρος καὶ ἡ μεταρρύθμιση

Στὴ Βυτεμβέργη τῆς Γερμανίας ἦρθε καὶ πουλοῦσε συχωροχάρτια ὁ μοναχὸς Τζέτζελος. Ἐκεῖ ζοῦσε ὁ κληρικός καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας Λούθηρος, πού εἶχε πειστή πὼς ἡ παπικὴ ἐκκλησία εἶχε πιά ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ Χριστοῦ. Βλέποντας καὶ τὴν πώληση τῶν συχωροχαρτιῶν ἀποφάσισε ν' ἀγωνιστῆ φανερά γιὰ νὰ παύσῃ ὁ ἐξευτελισμὸς τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Στις 31 Ἰβρίου τοῦ 1517 τοιχοκόλλησε στὴ πόρτα τῆς εἰσόδου τῆς Μητρόπολης τῆς Βυτεμβέργης μιὰ διαμαρτυρία ἀπὸ 95 παραγράφους καὶ μ' αὐτὴ φανέρωσε τὶς καταχρήσεις τοῦ πάπα καὶ πολεμοῦσε τὰ συχωρο-

χάρτια διδάσκοντας πώς μόνο ή σωστή μετάνοια του χριστιανου τον ξαναφέρνει κοντά στο Θεό. Από τότε δέν έπαψε γράφοντας και μιλώντας να παρακινή τον χριστιανικό κόσμο της Δύσης και αυτούς ακόμη τους άρχοντες και τους ήγεμόνες ν' άντισταθοϋν στις αυθαιρεσίες του Πάπα. Η έγγραφη αυτή διαμαρτυρία του Λούθηρου διαδόθηκε σ' όλη την Εϋρώπη.

Ο Πάπας όταν έμαθε τις ενέργειες του Λούθηρου του έστειλε μιá βούλα (έγγραφο) και τον καλοϋσε ν' άπολογηθῆ για όσα είχε δημοσιεύσει άλλως εΐναι αίρετικός και σαν τέτοιος εΐναι άφορισμένος. Ο Λούθηρος όμως όχι μόνο δέν ανάκάλεσε όπως ζητούσε ο Πάπας αλλά την βούλα του Πάπα την έκαψε μπροστά στο λαό στη φωτιά στην πλατεία της Βυτεμβέργης.

Ο Πάπας τότε άφόρισε τον Λούθηρο ως αίρετικό και άποστάτη. Η διδασκαλία όμως του Λούθηρου γινόταν δεχτή με ένθουσιασμό από το λαό και ιδιαίτερα τους μορφωμένους. Οί όπαδοί του που ζητούσαν την άλλαγή κάθε μέρα πληθύνονταν. Ο Πάπας τότε ζήτησε από τους ήγεμόνες της Γερμανίας την καταδίωξη και τον άφανισμό του. Αυτό όμως δέν ήταν εύκολο να γίνη γιατί και πολλοί ήγεμόνες συμφωνούσαν με τον Λούθηρο.

Ο ισχυρότερος των ήγεμόνων της Γερμανίας για να βρεθῆ τρόπος συμβιβασμού κάλεσε γενικό συνέδριο των λοιπων ήγεμόνων για να συζητήσουν και το ζήτημα του Λούθηρου.

Στο συνέδριο αυτό κλήθηκε να παρουσιασθῆ ο Λούθηρος. Ο Λούθηρος άνάπτυξε τις ιδέες του και δήλωσε πώς δέν τις άπαρνιέται.

Το συνέδριο καταδίκασε τις ιδέες του Λούθηρου και άπαγόρευσε τη διδασκαλία και διάδοσή τους.

Ο Λούθηρος και οί όπαδοί του διαμαρτυρήθησαν για την άπόφαση αυτή του συνεδρίου και γι' αυτό όνομάστηκαν από τους αντιπάλους τους **διαμαρτυρόμενοι (προτεστάντες)**.

Ο άριθμός των διαμαρτυρομένων που χωρίστηκαν ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπ' τῆ παπικῆ ἐκκλησίᾳ μόνο στὴ Γερμανία ξεπέρασε τὰ 40 ἑκατομμύρια.

Τὸ ἔτος 1555 γίνηκε συμφωνία νὰ εἶναι ἐλεύθεροι οἱ διαμαρτυρόμενοι νὰ λατρεύουν ὅπως αὐτοὶ θέλουν τὸ Θεό.

Δυστυχῶς οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τους ἐξακολούθησαν πολλὰ χρόνια. 250 χρόνια κράτησαν οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν διαμαρτυρομένων καὶ χιλιάδες εἶναι αὐτοὶ ποὺ θανατώθηκαν. Στὴ Γαλλία τὸ ἔτος 1572 μέσα σ' ἓνα μῆνα ἀπὸ τὴ νύχτα τῆς γιορτῆς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου θανατώθηκαν 40 χιλιάδες. Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1789 ἔδωσε τέλος στοὺς διωγμοὺς αὐτοὺς. Μ' ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς διώξεις ἢ διδασκαλία τοῦ Λούθηρου στερεώθηκε καὶ ἰδρύθηκε ἡ ἐκκλησίᾳ τῶν διαμαρτυρομένων ποὺ δὲν ἔχει πιά καμιὰ σχέση μὲ τὴν παπικὴ ἐκκλησίᾳ.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Λούθηρου ἔφερε τὴ θρησκευτικὴ αὐτὴ μεταρρύθμιση (ἀλλαγὴ) στὴ Δύση ποὺ λέγεται Λουθηρανισμός. Τὰ σπουδαιότερα σημεῖα τῆς θρησκευτικῆς αὐτῆς μεταρρύθμισης τοῦ Λούθηρου εἶναι αὐτά :

1) Ἀπὸ τὰ ἱερὰ βιβλία δέχεται μόνο τὴν Ἁγία Γραφή.

2) Δὲν παραδέχεται τὶς νηστεῖες, τὶς προσευχὲς καὶ τὴν προσκύνηση τῶν εἰκόνων.

3) Κατάργησε τὸ βαθμὸ τοῦ ἐπισκόπου.

4) Παραδέχεται μόνο δύο μυστήρια, τὸ βάπτισμα καὶ τὴ θεία εὐχαριστία.

5) Δὲν παραδέχεται τὴν ἱερὴ παράδοση (τὴ προφορικὴ δηλαδὴ διδασκαλία τῶν ἀποστόλων).

6) Ἐκαμε τὴ λατρεία πολὺ ἀπλὴ καὶ ὄρισε νὰ γίνε-
ται στὴ γλώσσα ποὺ μιλεῖ κάθε λαός.

Τὴν ἐποχὴ ποὺ δίδασκε ὁ Λούθηρος τὶς ἰδέες του στὴ Γερμανία ὁ Ζβίγγλιος δίδασκε τὰ ἴδια στὴν Ἑλβετία χω-
ρὶς νὰ ἔχη καμιὰ σχέση μὲ τὸ Λούθηρο. Τὴ διδασκαλία
τοῦ Ζβίγγλιου στὴν Ἑλβετία συνέχισε ὁ Καλβῖνος. Ἔτσι
ἰδρύθηκε στὴν Ἑλβετία νέα ἐκκλησίᾳ διαμαρτυρομένων
ποὺ λέγεται Καλβινισμός.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1500 ὁ Καλβινισμὸς διαδόθηκε στὴν Ἀγγλία ὅπου κράτησαν τὸ βαθμὸ τοῦ Ἐπισκόπου. Γι' αὐτὸ ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας λέγεται καὶ Ἐπισκοπική.

Ἡ Λουθηρανική, ἡ καλβινική καὶ ἡ ἀγγλική εἶναι οἱ τρεῖς σπουδαιότερες προτεσταντικὲς ἐκκλησίες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλὲς μικρότερες.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τουρκοκρατίας

Ὑστερα ἀπὸ τὸ πάριμο τῆς Πόλης ὅλη ἡ Ἑλλάδα καὶ ὅλη ἡ βαλκανικὴ χερσόνησος ὑποδουλώθηκε στοὺς Τούρκους.

Ὁ Μωάμεθ ὁ κατακτητὴς θέλοντας νὰ φανῆ καλὸς στοὺς σκλαβωμένους ραγιαδες δὲν τοὺς ἐμπόδισε νὰ μιλοῦν τὴν γλῶσσα τους καὶ νὰ λατρεύουν τὸ Θεὸ τους. Γιὰ νὰ δείξῃ δὲ τὸ σεβασμὸ τοῦ στὴ χριστιανικὴ θρησκεία ζήτησε νὰ χειροτονηθῇ ἀμέσως Πατριάρχης στὴν Κων)πολη. Ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς διάλεξε Πατριάρχη ἓνα πολὺ μορφωμένο κληρικὸ τὸ Γεώργιο Σχολάριο ποῦ ὀνομάστηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν χειροτονία του Γεννάδιος. Ἡ χειροτονία τοῦ νέου Πατριάρχου γίνηκε στὴ Κων)πολη μὲ μεγάλη ἐπιδειξη. Ὁ Μωάμεθ μετὰ τὴ χειροτονία δέχτηκε μὲ μεγάλη ἐπισημότητα καὶ τιμὲς τὸ νέο Πατριάρχη. Μὲ σουλτανικὸ Διάταγμα ὄρισε τὰ δικαιώματα ποῦ θὰ εἶχε μέσα στὸ νέο κράτος ὁ Πατριάρχης καὶ οἱ χριστιανοί. Τὰ δικαιώματα αὐτὰ λέγονται προνόμια καὶ ἦταν τὰ ἀκόλουθα.

1) Ὁ Πατριάρχης κυβερνοῦσε τὸν χριστιανικὸ κλῆρο καὶ τὸ λαό, τὰ μοναστήρια καὶ τὶς Ἐκκλησίες.

2) Ὅλες οἱ ἐκκλησίες ἔμειναν χτήμα τῶν χριστιανῶν ἐχτὸς ἐκεῖνες ποῦ γίνηκαν τζαμιά, δὲν τοὺς ἄφηνε ὅμως νὰ χτίζουν νέες.

3) Ὁ Πατριάρχης ἀναγνωριζόταν ἀνώτερος δικαστὴς τῶν χριστιανῶν.

4) Ἀπαγορεύτηκε νὰ γίνωνται οἱ χριστιανοί μὲ τὴ βία Μωαμεθανοί.

Ἐπίσης ὁ Πατριάρχης ἀναγνωρίστηκε Ἐθνάρχης ὁ
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

πιό μεγάλος ἐκκλησιαστικός καὶ πολιτικός ἄρχοντας σ' ἄλλους τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς.

Τὰ προνόμια ὅμως αὐτὰ οἱ Τούρκοι πολλές φορές δὲν τὰ σεβάστηκαν, ὅπως θὰ δοῦμε στὸ μάθημα τῆς ἱστορίας. Ὁ Πατριάρχης διοικούσε τὴν ἐκκλησία μὲ τὴ σύνοδό του ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν δώδεκα μητροπολίτες. Ἀργότερα ἰδρύθηκε τὸ λεγόμενο μικτὸ συμβούλιο ἀπὸ κληρικούς καὶ λαϊκοὺς. Τὸ συμβούλιο αὐτὸ εἶχε ἀρμοδιότητα νὰ τακτοποιῇ ὑποθέσεις θρησκευτικὲς καὶ πολιτικὲς μαζί, ὅπως εἶναι οἱ γάμοι, τὰ διαζύγια, κληρονομίαι, σχολεῖα, φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα κλπ.

✦ Τὰ μοναστήρια κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς

Στὰ χρόνια τῆς Τουρκικῆς σκλαβιάς ἀπὸ τὸ 1453—1601 περίπου δὲν ἐπιτρεπόταν στοὺς ραγιάδες Ἕλληνες νὰ ἔχουν σχολεῖα.

Ἔτσι ἡ μόρφωση τοῦ λαοῦ βρισκόταν σὲ κακὴ κατάσταση. Τὴν ἔλλειψη τῶν σχολείων στὴ δύσκολη αὐτὴ ἐθνικὴ περίοδο ἀναπλήρωσαν τὰ μοναστήρια. Αὐτὰ γίνηκαν οἱ φύλακες καὶ οἱ ἀφανεῖς διδάσκαλοι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Στὰ μοναστήρια κατάφευγαν τὰ Ἑλληνόπουλα καὶ ἀπὸ τοὺς καλογέρους μάθαιναν ἀνάγνωσι καὶ γραφὴ καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους. Ἐκεῖ καλλιιεργήθηκε στίς νεαρὲς ψυχὰς ἡ ἀγάπη τῆς Ἐλευθερίας. Ἐκεῖ ἔβρισκαν κατάφυγιο προστασία καὶ σωτηρία ὅσοι καταδιώκονταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τὰ μοναστήρια μὲ λίγα λόγια στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς διατήρησαν τὴν γλώσσα τὴ πίστιν στὴ θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ γίνηκαν τὰ κρυφὰ σχολεῖα τῆς νεολαίας καὶ τὰ ἐργαστήρια τῆς ἐθνικῆς ἀναγέννησης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

✦ Διοίκηση τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐλεύθερου κράτους

Στὰ χρόνια τῆς δουλείας τοῦ ἔθνους μας στοὺς Τούρ-
Φηριοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κους καθώς είδαμε τήν διοίκηση ὄλων τῶν Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν εἶχε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως σύμφωνα μέ τὸ βεράτιο (διάταγμα) τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Β'.

Ὅταν ἐλευθερώθηκε ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καί γίνηκε ἐλεύθερο ἀνεξάρτητο κράτος μαζεύτηκαν στὸ Ναύπλιο τὸ ἔτος 1833 οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδας καί κήρυξαν τὴν ἐκκλησία τῆς Ἐλευθέρης Ἑλλάδας ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο γιὰ τὴ Διοίκησή της.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο δὲν βράδυνε νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀπόφαση αὐτή. Ἔτσι ἀπὸ τοῦ 1833 ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι *αὐτοκέφαλη* κυβερνιέται δηλαδή μέ δικὸ της νόμο πού λέγεται καταστατικός χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας.

Σύμφωνα μέ τὸ νόμο αὐτὸ ἡ ἀνώτατη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ *ιερὴ σύνοδος* πού τὴν ἀποτελεῖ ἕνας ὀρισμένος ἀριθμὸς ἐπισκόπων καί γιὰ ὀρισμένη περίοδο καί ἔχει μόνιμο πρόεδρό της τὸ Μητροπολίτη Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος. Στὴ σύνοδο παραστέκει καί ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβέρνησης λαϊκὸς πού λέγεται Κυβερνητικὸς ἢ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος.

Ἡ ἱερὴ σύνοδος ἐπιβλέπει τοὺς κληρικούς καί τὰ μοναστήρια ἐκλέγει καί χειροτονεῖ ἐπισκόπους καί δικάζει ὅλους τοὺς κληρικούς γιὰ παραπτώματα ἐκκλησιαστικά.

Δώ καί λίγα χρόνια ὅμως τροποποιήθηκε ὁ καταστατικός χάρτης τῆς ἐκκλησίας γιὰ τὴν καλύτερη διευθέτηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ὁ νέος αὐτὸς καταστατικός χάρτης τῆς ἐκκλησίας ὀρίζει ἀνωτάτη ἐξουσία τῆς ἐκκλησίας τὴ γενικὴ συνέλευση ὄλων τῶν ἀρχιερέων καί πού λέγεται *Σύνοδος τῆς ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδας*. Ἡ συνέλευση αὐτὴ συνέρχεται κάθε τρία χρόνια καί παίρνει ἀποφάσεις γιὰ τὰ γενικὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα.

Τις ἀποφάσεις τῆς ἱεραρχίας ἐφαρμόζει ἡ ἱερὴ σύνοδος πού διαμένει στὴ Ἀθήνα καί ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν

Μητροπολίτη Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδας ποὺ εἶναι μόνιμος πρόεδρος τῆς συνόδου καὶ 12 ἀρχιερεῖς ποὺ ἀλλάζουν κάθε χρόνο.

Αὐτοκέφαλες Ἐκκλησίες στὴν Ὁρθόδοξο Χριστιανικὴ Ἐκκλησία εἶναι καὶ οἱ ἐκκλησίες τῆς Ρωσίας, τῆς Σερβίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας. Ἡ Βουλγαρική ὁμως ἐκκλησία ἐπειδὴ ἤθελε νὰ διορίζη καὶ αὐτὴ ἐπισκόπους στὴ Τουρκία ὅπου ἦταν Ἕλληνες ἐπίσκοποι ἀποσχίστηκε ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τὸ 1872 καὶ ὀνομάζεται σχισματικὴ. ✓

Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα

α) Τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας.—Τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχε μεγάλη θέση καὶ δύναμη. Ἀπὸ τότε ὁμως ποὺ οἱ Ἀραβες κατάρκτησαν τὴν Αἴγυπτο ἄρχισε νὰ χάνη τὴ δύναμή του γιατί οἱ Ἀραβες ἔκαμαν τρομεροὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ἀργότερα ποὺ πῆραν τὴν Αἴγυπτο οἱ Τούρκοι οἱ διωγμοὶ συνεχίστηκαν καὶ ἔτσι πολλὲς χιλιάδες χριστιανῶν μὲ τὴ βία καὶ ἀπὸ φόβο γίνηκαν Μωαμεθανοί.

Ἀπὸ τότε ὁμως ποὺ ἡ Αἴγυπτος ἐγίνε αὐτόνομος τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας ἄρχισε νὰ ἀναζῆ. Σήμερα ἔχει 6 ἀρχιερεῖς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν φτάνει τίς 100.000.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας λέγεται καὶ Πάπας καὶ δέκατος τρίτος ἀπόστολος.

β) Τὸ Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας.—Καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας δέχτηκε τοὺς ἴδιους διωγμοὺς ἀπὸ τοὺς Ἀραβες καὶ τοὺς Τούρκους. Ἐχασε ὁμως πολλοὺς ὀρθόδοξους ποὺ γίνηκαν Δυτικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι ἀπὸ τίς φιλομικεῖες καὶ τίς ἔριδες ποὺ γίνονταν γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ κάθε Πατριάρχου. Σήμερα ἔχει 20 περίπου ἀρχιερεῖς καὶ 200 χιλιάδες ὀρθόδοξους χριστιανούς Ἕλληνες καὶ Ἀραβες.

γ) Τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων. — Τὴν ἴδια τύχη εἶχε καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Τούρκων. Εὐτυχῶς ἀπὸ τὸν περασμένο αἰῶνα δείχνει σημαντικὴ πρόοδο γιατί συγκεντρώνει τὸ ἐνδιαφέρον ὅλων τῶν χριστιανῶν γι' αὐτὸ, ἐπειδὴ ἐκεῖ γεννήθηκε, ἔζησε, δίδαξε, σταυρώθηκε καὶ ἀναστήθηκε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων ἔχει σήμερα 15 ἀρχιερεῖς. Τὰ τέσσερα αὐτὰ Πατριαρχεῖα ἔχουν στενὲς σχέσεις μαζί τους καὶ εἶναι ἐνωμένα στὰ ζητήματα τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας.

Τ Ε Λ Ο Σ

Προσευχαί

A'

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος Ἀμήν.

B'

Βασιλεῦ Οὐράνιε παράκλητε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθὲ καὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον ἀγαθὲ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Γ'

Ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος ἐλέησον ἡμᾶς.

Δ'

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ πνεύματι καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ε'

Παναγία Τριάς ἐλέησον ἡμᾶς. Κύριε ἰλάσθητι τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Δέσποτα συγχώρησον τὰς ἀνομίας ἡμῶν, ἅγιε ἐπίσκεψαι καὶ ἴασαι τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός Σου.

Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον, Κύριε ἐλέησον.

Ζ'

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά Σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία Σου, γενηθήτω τὸ θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Η'

Θεοτόκε Παρθένε, χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία ὁ Κύριος μετὰ Σοῦ. Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. Ὅτι Σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν Ἀμήν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

---

1. Είσαγωγή	Σελίς 3
2. Πεντηκοστή	» 3
3. Πρώτη χριστιανική ἐκκλησία	» 5
4. Ἡ ἕξω τῶν πρώτων χριστιανῶν	» 6
5. Οἱ διάκονοι	» 6
6. Ὁ πρωτομάρτυρας Στέφανος	» 7
7. Ὁ διάκονος Φίλιππος	» 8
8. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	» 9
α) Ὁ Παῦλος καὶ οἱ σπουδές του	» 9
β) Ὁ Παῦλος κήρυκας τῆς νέας θρησκείας	» 10
9. Ἀποστολικὲς πορεῖες τοῦ Παύλου	» 12
α) Ὁ Παῦλος ἰδρύει ἐκκλησίες στὴ Συρία, Μ. Ἀσία, Κύπρο	» 12
β) Ὁ Παῦλος ἰδρύει χριστ. ἐκκλησία στοὺς Φι- λίππους	» 13
γ) Ὁ Παῦλος ἰδρύει χριστ. ἐκκλησία στὴ Θεσ- σαλονίκη καὶ Βέρροια	» 15
δ) Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα	» 15
ε) Ὁ Παῦλος ἰδρύει χριστ. ἐκκλησία στὴν Κόρινθο	» 17
ζ) Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει στὴν Ἱερουσαλήμ πιάνεται καὶ στέλνεται στὴ Ρώμη	» 18
στ) Θάνατος τοῦ Παύλου	» 19
10. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος	» 20
11. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας	» 21
12. Ὁ Ἀπόστολος Λουκάς	» 22
13. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	» 23
14. Ἡ ὀργάνωση καὶ διοίκηση τῶν πρώτων χρι- στιανικῶν ἐκκλησιῶν	» 27

15.	Ἀποστολικὲς ἐκκλησίαι καὶ σχέσεις αὐτῶν	»	29
16.	Τὰ αἷτια τῶν διωγμῶν τῶν Χριστιανῶν	»	30
	α) Διωγμοὶ τοῦ Νέρωνα καὶ Δομιτιανοῦ	»	31
	β) » Τραϊανοῦ, Ἀδριανοῦ καὶ Μάρκου		
	Ἀδρηλίου	»	32
	γ) Διωγμοὶ Σεπτίμου, Σεβήρου, Δεκίου, Βαλε-		
	ριανοῦ καὶ Διοκλητιανοῦ	»	32
17.	Ὁ Ἅγιος Γεώργιος	»	33
18.	Ὁ Ἅγιος Δημήτριος	»	34
19.	Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος	»	33
	α) Προστάτης τῆς νέας θρησκείας	»	36
	β) Ἡ Ἁγία Ἑλένη	»	39
20.	Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Α' οἰκουμενικὴ σύνοδος	»	40
21.	Ἡ Β' οἰκουμενικὴ σύνοδος	»	41
22.	Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας	»	42
23.	Μέγας Ἀθανάσιος	»	43
24.	Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης	»	44
25.	Θεοδόσιος ὁ Α' διώκει τοὺς Ἐθνικοὺς	»	45
26.	Ὁ Μέγας Βασίλειος	»	46
27.	Γρηγόριος ὁ Θεολόγος	»	49
28.	Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	»	51
29.	Οἱ τρεῖς Ἱεράρχες	»	53
30.	Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τὸ χτίσιμο τῆς Ἁγίας		
	Σοφίας	»	54
31.	Ἡράκλειος	»	55
	β) Ἰψώση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	»	56
32.	Μοναχικὸς βίος	»	57
	α) Ἀσκητὲς ὁ ἅγιος Ἀντώνιος	»	57
	β) Μοναχοὶ καὶ μοναστήρια	»	59
33.	Εἰκονομάχοι Κυριακὴ Ὁρθοδοξίας	»	60
34.	Τὸ σχῆμα τῶν ἐκκλησιῶν	»	62
35.	Ὁ χριστιανισμὸς διαδίδεται στοὺς Σλαβούς		
	καὶ Ρώσους	»	66
36.	Θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση στὴ Δύση		
	α) Διαφορὲς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλη-		
	σίας	»	67

37. Τὰ αἷτια τῆς μεταρρύθμισης.	
β) Θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση	» 67
38. Ὁ Δούθηρος καὶ ἡ μεταρρύθμιση	» 68
39. Ἡ ἐκκλησία ἐπὶ Τουρκοκρατίας	» 71
40. Τὰ μοναστήρια κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβίας	» 72
41. Διοίκηση τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐλεύθερου κράτους »	72
42. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	» 74
43. Προσευχὴ	» 77

024000018101

1500/77

ΝΕΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΓΡΑΜΜΕΝΑ ΣΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

I. ΓΛΩΣΣΙΚΑ

- Γραμματική Δημοτικής Γλώσσας για την Γ' και Δ' τάξη *Δημ. Δούκα—Θ. Γιαννοπούλου*
Γραμματική (Δημοτική·Καθαρεύουσα) για την Ε' και Σ' τάξη
Δ. Δούκα—Θ. Γιαννοπούλου

II. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

- Ἱερά Ἱστορία Π. Διαθήκης για την Γ' τάξη *Δ. Δούκα—Β. Φωτεινοῦ*
» » Κ. Διαθήκης » » Δ' » » »
Ἐκκλησιαστική Ἱστορία » » Ε' » » »
Λειτουργική—Κατήχηση » » Σ' » » »

III. ΙΣΤΟΡΙΚΑ

- Ἡρωϊκή Ἑλλάδα για την Γ' τάξη *Δ. Δούκα—Θ. Γιαννοπούλου*
Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας για την Δ' τάξη *Δ. Δούκα—Θ. Γιαννοπούλου*
Βυζαντινή Ἱστορία για την Ε' τάξη *Δ. Δούκα—Θ. Γιαννοπούλου*
Νέα Ἑλλάδα » » Σ' » » »

VI. ΦΥΣΙΚΑ

- Φυσική Ἱστορία για την Γ' τάξη (καὶ Α' χρόνος συνδιδασκαλίας
Γ' καὶ Δ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*
Φυσική Ἱστορία για την Δ' τάξη (Β' χρόνος συνδιδασκαλίας Γ'
καὶ Δ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*
Φυσική Ἱστορία για την Ε' τάξη (Α' χρόνος συνδιδασκαλίας Ε'
καὶ Σ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*
Φυσική Ἱστορία για την Σ' τάξη (Β' χρόνος συνδιδασκαλίας Ε'
καὶ Σ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*
Φυσική καὶ Χημεία για την Ε' τάξη (Α' χρόνος συνδιδασκαλίας
Ε' καὶ Σ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*
Φυσική καὶ Χημεία για την Σ' τάξη (Β' χρόνος συνδιδασκαλίας
Ε' καὶ Σ' τάξεων) *Δ. Δούκα—Ε. Καραγιαννοπούλου—Σ. Μάλλη*

V. ΓΕΩΓΡΑΦΙΕΣ

- Γεωγραφία για την Γ' καὶ Δ' τάξη *Δ. Κυριακοπούλου*
» » » Ε' » »
» » » Σ' » »